

I. РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА

№	Назва поля	Вміст поля
1	Назва роботи	Магістерська кваліфікаційна робота
2	УДК	657:336.717.6:631.14/.15
3	Автор (ПІБ)	Котик Олександр Володимирович
4	Дата (рік, місяць, день)	2024.11.15
5	Факультет	Економічний
6	Спеціальність	071 - Облік і оподаткування
7	Освітня програма	Облік і аудит
8	Кафедра (шифр, назва)	11.06 – статистики та економічного аналізу
9	Форма навчання	Денна
10	Тема магістерської кваліфікаційної роботи	Обліково-аналітичне забезпечення ефективності управління основними засобами підприємства
11	Керівник (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Куць Тетяна Валеріївна, к.е.н., доцент
12	Ключові слова	Основні засоби, облік, аналіз, контроль, знос, відтворення, ефективність
13	Анотація (до 300 символів)	У магістерській кваліфікаційній роботі розглянуто економічну сутність основних засобів, зміст обліково-аналітичного забезпечення ефективності управління основними засобами Інституту органічної хімії Національної академії наук України.
Магістерська кваліфікаційна робота, яка подана на плагіат в електронному вигляді повністю відповідає роздрукованому примірнику.		

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.06 - МКР. 1950 «С» 2023.10.26. 020. ПЗ

КОТИК ОЛЕКСАНДРА ВОЛОДИМИРОВИЧА

2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 657:336.717.6:631.14/15

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри статистики та
економічного аналізу

_____ **Анатолій ДІБРОВА**
(підпис)

_____ **Андрій МУЗИЧЕНКО**
(підпис)

«___» _____ 2024 року

«___» _____ 2024 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

***«Обліково-аналітичне забезпечення ефективності управління
основними засобами підприємства»***

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

**Гарант освітньо-
професійної програми**

к.е.н., доцент

_____ **Тамара ГУРЕНКО**
(підпис)

**Керівник
магістерської
кваліфікаційної роботи**

к.е.н., доцент

_____ **Тетяна КУЦЬ**
(підпис) (ПІБ керівника)

Виконав

_____ **Олександр КОТИК**
(підпис) (ПІБ студента)

Київ - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

статистики та економічного аналізу

к.е.н., доц. _____ Андрій МУЗИЧЕНКО

“ ____ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТЦІ
Котика Олександра Володимировича

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема кваліфікаційної магістерської роботи «Обліково-аналітичне забезпечення ефективності управління основними засобами підприємства»
затверджена наказом ректора НУБіП України від 26 жовтня 2023 року № 1950
«С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до кваліфікаційної магістерської роботи: законодавчо-нормативна база України, наукова та періодична література, матеріали науково-практичних конференцій, інформація Інтернет видань та дані обліку і звітності Інституту органічної хімії Національної академії наук України.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Основні засоби, як об'єкт обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством.
2. Організація і методика обліку основних засобів.
3. Аналіз та внутрішній контроль основних засобів.

Перелік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання « ____ » _____ 2023 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

(Підпис)

Тетяна КУЦЬ
(прізвище та ініціали)

**Завдання прийняв до
виконання**

(Підпис)

Олександр КОТИК
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ОБ’ЄКТ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	6
1.1. Економічна сутність основних засобів	6
1.2. Класифікація основних засобів для різних цілей управління та їх оцінка	11
1.3. Роль та складові обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства	16
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ..	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика Інституту органічної хімії Національної академії наук України	24
2.2. Облікова політика основних засобів на підприємстві	27
2.3. Облік наявності та руху основних засобів	33
2.4. Облікове забезпечення амортизації основних засобів.....	44
2.5. Використання прикладного програмного забезпечення в обліку основних засобів	45
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	53
3.1. Методичні прийоми аналізу основних засобів	53
3.2. Аналіз основних засобів та ефективності їх використання	57
3.3. Внутрішньогосподарський контроль наявності та дотриманням умов збереження основних засобів	60
Висновки до розділу 3.....	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасні умови ринку вимагають вітчизняні підприємства зосередитися на управлінні його функціями, зокрема на обліку та аналізу, які формують обліково-аналітичне забезпечення управління підприємства.

Однією з ключових проблем ефективного управління підприємством є інформаційна система для прийняття управлінських рішень. З урахуванням нестабільного зовнішнього середовища та конкуренції, що посилюється, стає важливим швидке оброблення інформаційного потоку.

Шляхом створення облікової системи, яка задовольняє зростаючі вимоги інформаційної системи, підприємство зможе ефективно управляти своєю діяльністю. Організація обліку, аналізу та контролю основних засобів є ключовою у сприянні фінансовим результатам підприємства. Тому розробка облікової політики для основних засобів потребує уважного обговорення.

Глобалізація та євроінтеграція вимагають постійного перегляду підходів до обліку основних засобів на підприємстві, що відповідає новим нормативно-законодавчим вимогам та МСФЗ. Розвиток ІТ та глобальні тенденції вимагають удосконалення бухгалтерського обліку засобів, зокрема за допомогою покращення системи показників для аналізу ефективності їх використання.

Дослідження Бойка Р. В., Городянської Л. В., Гуцаленко Л. В., Остапчук Т. П., Рилєєва С. В. та інших науковців присвячені питанням обліку основних засобів, які розглядали теоретичні та методичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами.

Окремі аспекти обліку основних засобів були вивчені також іншими вченими, як Мізюк Б., Міценко Н., Соколовою О., Фроловою Л., Чорною М., Шадченко Н.. Дослідження проводились щодо відображення основних засобів у первинних документах, автоматизації їх обліку, а також

особливостей бухгалтерського обліку та контролю операцій з використання основних засобів. Однак деякі питання, зокрема щодо сутності основних засобів для бухгалтерського обліку та їх конвенційності, залишаються невирішеними. Для досягнення узгодження з МСФЗ потрібно провести подальше дослідження, яке б враховувало специфіку організаційної діяльності та структури підприємств, а також роль бухгалтерського обліку основних засобів у прийнятті оперативних рішень у державному підприємстві.

Метою дослідження є теоретичне дослідження професійних проблем та рішення задач прикладного характеру обліково-аналітичного забезпечення ефективності управління основними засобами на підприємстві.

Завданнями магістерської кваліфікаційної роботи є:

- визначити економічну сутність основних засобів;
- розглянути класифікацію основних засобів для різних цілей управління та проведення їх оцінки;
- описати роль та складові обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства;
- дослідити облікову політику основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України;
- розглянути методiku обліку наявності та руху основних засобів;
- проаналізувати облікове забезпечення амортизації основних засобів;
- виконати аналіз використання прикладного програмного забезпечення в обліку основних засобів;
- описати методичні прийоми аналізу основних засобів;
- здійснити аналіз основних засобів та ефективності їх використання;
- розглянути внутрішньогосподарський контроль наявності та дотриманням умов збереження основних засобів.

Об'єкт дослідження – процес обліку та аналізу основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України.

Предмет дослідження – теоретичні і організаційно-методичні положення обліково-аналітичного забезпечення ефективності управління основними засобами на підприємстві.

Методологічні прийоми досліджень: Під час дослідження сутності та класифікації основних засобів були використані методи аналізу, синтезу та системного підходу, а також теоретичного узагальнення. Факторний аналіз був використаний для вивчення методики аналізу використання основних засобів, а порівняння та групування використовувались для виявлення залежності результативних показників від їх складових.

Інформаційна база дослідження: Дослідження базується на наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених, статтях періодичних видань, первинної документації підприємства, реєстрах обліку, звітності, нормативно-правових актах, статистичних матеріалах Державної служби статистики України та інших джерелах.

Практична значущість для Інституту органічної хімії Національної академії наук України полягає в розробці напрямів та рекомендацій з удосконалення обліку, контролю та аналізу основних засобів для підвищення інформаційної підтримки управління цими активами.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Апробація результатів магістерської кваліфікаційної роботи відбулася на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «ЕКОНОМІЧНІ ДНІ – 2024» (квітень 2024 р.), за результатами якої опубліковано тези: «Основні напрями аналізу основних засобів підприємства».

РОЗДІЛ 1.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Економічна сутність основних засобів

Функціонування будь-якого підприємства неможливе без дослідження стану та особливостей основних засобів, адже вони є матеріально-технічною базою виробництва. Від обсягу та технологічного стану основних засобів підприємства залежать рівень технічного оснащення праці та його виробнича потужність. Обсяг акумульованих підприємством основних засобів дає уявлення про його величину, можливості та перспективи розвитку.

Економічна природа «основних засобів праці» визначається тими конкретними умовами, в яких вони вироблені, придбані, отримані за лізингом, безоплатно або орендовані, і в яких їх експлуатують. Економічною в них є втілена праця і визнані споживчі якості, тобто здатність бути використаними.

Основні засоби – це засоби праці, що безпосередньо задіяні у виробництві із наявним матеріально-речовим аспектом та вартістю понад встановлений ліміт, що переносять її на вартість виготовленої продукції.

У економічній літературі поняття «основні засоби» має широку базу трактувань та визначень. Так, в роботі Л. К. Сук та Н. Г. Виговської визначається, що необхідно розрізняти поняття «основні засоби» та «основні фонди». Різні підходи до визначення «основні засоби» подані в роботах Ю. А. Бабаєва, Н. Д. Бабяка, П. С. Безруких, А. Б. Борисова, Ф. Ф. Бутинця, М. Я. Дем'яненко, В. В. Сопко. Методологічні питання отримання інформації про «основні засоби» визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та в міжнародному стандарті фінансової звітності – М(С)БО 16 «Основні засоби». Деякі питання відображені у Податковому Кодексі України.

З. Манів та І. Луцький наголошують, що підприємство з моменту його створення має статутний капітал (фонд), який складається з основних фондів та оборотних засобів (фондів). Оборотними фондами є сукупність предметів праці, що повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції [73, с. 123].

Оперуючи поняттям «основні фонди», характеризують їх як засоби праці, що беруть участь у виробничих циклах, зберігаючи при цьому натуральну форму, а їхня вартість переходить на виготовлений товар у міру зношення (амортизації). Усі засоби, задіяні у виробничому процесі (машини, устаткування, технологічні лінії), створюють умови для його здійснення та слугують для переміщення та збереження предметів і продуктів праці (складські приміщення, транспортні засоби), є виробничими основними фондами. Економічна сутність і матеріально-речовий зміст основних та оборотних фондів становлять цілісність, яка створює умови для здійснення технологічних процесів і роботи виробничого устаткування [48, с. 132].

Варто зазначити, що у плановій економіці використовувався термін «основні фонди». Основні фонди – це сукупність вироблених суспільною працею матеріально-речових цінностей, що діють протягом тривалого періоду. До основних фондів у плановій економіці зараховували будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини, обладнання, транспортні засоби, інструменти, виробничий і господарський інвентар, робочу і продуктивну худобу тощо.

В Україні до 2011 р. у податковому законодавстві використовувалося поняття «основні фонди», яке було частково замінене на «основні засоби». Під основними засобами розуміють і наявні засоби виробництва, і вартісне їх відображення в обліку.

Основні засоби у зарубіжній обліковій практиці розглядаються як довгострокові активи. Основні засоби – цінні предмети, такі як будівлі, транспортні засоби, землі та обладнання, що знаходяться у власності фізичної особи або корпорації для одержання прибутку [71, с. 98].

Відповідно МСБО 16 «Основні засоби», основні засоби – це матеріальні об’єкти, які: утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; використовуватимуться, за очікуванням, більше одного періоду [16].

Незалежно від фізичної форми основних засобів, інформація про активи компанії є ключовим компонентом точної фінансової звітності, оцінки бізнесу і ретельного фінансового аналізу.

Основні засоби є основою виробництва із притаманними їм фізичними властивостями. З точки зору активів підприємства, основні засоби повинні приносити у результаті свого використання економічну вигоду. Основні засоби є об’єктом капітальних вкладень, що характеризує взаємозв’язок процесу інвестування та основних засобів.

Як економічна категорія основні засоби – це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт.

Наразі в економічній літературі існує значна кількість підходів до визначення сутності основних засобів. Систематизацію поглядів дослідників щодо сутності поняття «основні засоби» наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Огляд наукових шкіл (підходів) щодо визначення сутності об’єкту управління

№ з/п	Зміст об’єкту управління	Представники наукової школи
1	непоточні активи, якими компанія володіє порівняно довго з метою продовження та розвитку своєї діяльності, а не для перепродаж	М. Куттер [46]
2	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший, ніж один рік (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)	О. Лишиленко [47]

Продовження табл. 1.1

№ з/п	Зміст об'єкту управління	Представники наукової школи
3	термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «основні фонди». До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство формує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший від одного року (або операційного циклу)	А. Загородній, Г. Вознюк [38]
4	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший від одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)	Т. Бугинець [24]
5	засоби праці, що експлуатуються довше, ніж один рік, і мають вартість понад встановлений ліміт, повністю і багаторазово беруть участь у процесі виробництва, переносять свою вартість на готову продукцію частинами, у міру зношення	С. Мочерний [53]
6	засоби праці виробничого та невиробничого призначення. Характерною особливістю основних засобів є участь у процесі виробництва тривалий час, протягом багатьох циклів, за збереження основних властивостей і первинної форми, при цьому поступове зношування і їх вартість переносяться на продукцію, що виготовляється	А. Борисов [22]
7	основні виробничі фонди і оборотні виробничі фонди – це вартісні категорії. Натуральною оболонкою основних фондів є засоби праці, оборотних – предмети праці. Їх розрізняють за способом перенесення своєї вартості на собівартість продукції. Основні виробничі фонди – це та частина виробничих фондів, вартість яких вступає в кругообіг Д-Д' у повному обсязі, а завершує його по частинах, у розмірі зношення	В. Осипов [56]
8	уречевлена форма грошової вартості засобів праці, коли гроші вживаються як «грошова одиниця вимірювання» для визначення спожитої вартості товару – кількості праці, яка витрачена на їх виготовлення	І. Скворцов [62]
9	сума капіталу, вкладеного в сукупність матеріально-речових об'єктів і цінностей, що використовуються в процесі виробництва для впливу на предмети праці і їх перетворення в придатні до споживання продукти. Основний капітал приймають участь в багатьох циклах виробництва, служить протягом довгого часу й переносить свою вартість на вартість вироблених з його допомогою товарів поступово, по мірі зносу шляхом нарахування амортизації	І. Фамінський. [69]

Джерело: [22, 24, 38, 46, 47, 53, 36, 62, 69]

Щодо економічної суті поняття «основні засоби», необхідно уточнити таке: у натуральному вигляді їх можна використовувати більше одного року, або одного операційного циклу; схильність до зношування, яка виявляється у поступовій втраті можливої подальшої експлуатації у зв'язку зі старінням, закінченням резерву потужності (матеріальне зношування) або з втратою доцільності паралельної експлуатації у зв'язку з виникненням основних засобів, що мають якісніші характеристики (моральне зношування); специфічний характер кругообігу та відшкодування вартості через механізм поступової амортизації з віднесенням амортизаційних відрахувань на поточні витрати підприємства, і відповідно вартість продукції (робіт, послуг).

Таким чином, досить повно відображає сутність поняття «основні засоби» таке визначення: це матеріальні активи, придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва, які втрачають свою вартість частково, шляхом перенесення її на знов створений продукт, очікуваний термін використання (експлуатації) яких більше одного року.

Розглянемо законодавчі аспекти визначення терміну «основні засоби» в Україні у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Законодавчі аспекти визначення основних засобів в Україні

№ з/п	Джерело	Формулювання
1	Податковий кодекс України [1]	матеріальні активи, зокрема запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких перевищує 6000 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, та очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
2	МСБО 16 «Основні засоби» [16]	матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду або для адміністративних цілей, і які, як передбачається, використовуватимуть за очікуванням протягом більше ніж один період

Продовження табл. 1.2

№ з/п	Джерело	Формулювання
3	НП(С)БО 7 «Основні засоби» [6]	матеріальні активи, які підприємство (установа) утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший, ніж один рік (або операційний цикл, якщо він довший, ніж рік)
4	Наказ «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» [5]	матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року
5	НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [14]	До основних засобів включають вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу, довірчого управління об'єктів і орендованих цілісних державних майнових комплексів.

Джерело: [1, 5, 6, 14, 16]

Отже, сутність і матеріально-речовий зміст основних засобів є визначальними характеристиками в окресленні їх значення для здійснення відтворювальних процесів, функціонування та розвитку будь-якого виробництва. Уся сукупність наявних виробничих засобів становить найбільшу за питомою вагою частину національного багатства країни. Основні засоби визначають характер матеріально-технічної бази виробничої сфери на різних етапах її розвитку.

1.2. Класифікація основних засобів для різних цілей управління та їх оцінка

На рис. 1.1 показано класифікацію основних засобів, залежно від використання, типу власності, вагомості, належності до виду економічної діяльності та участі у процесі виробництва.

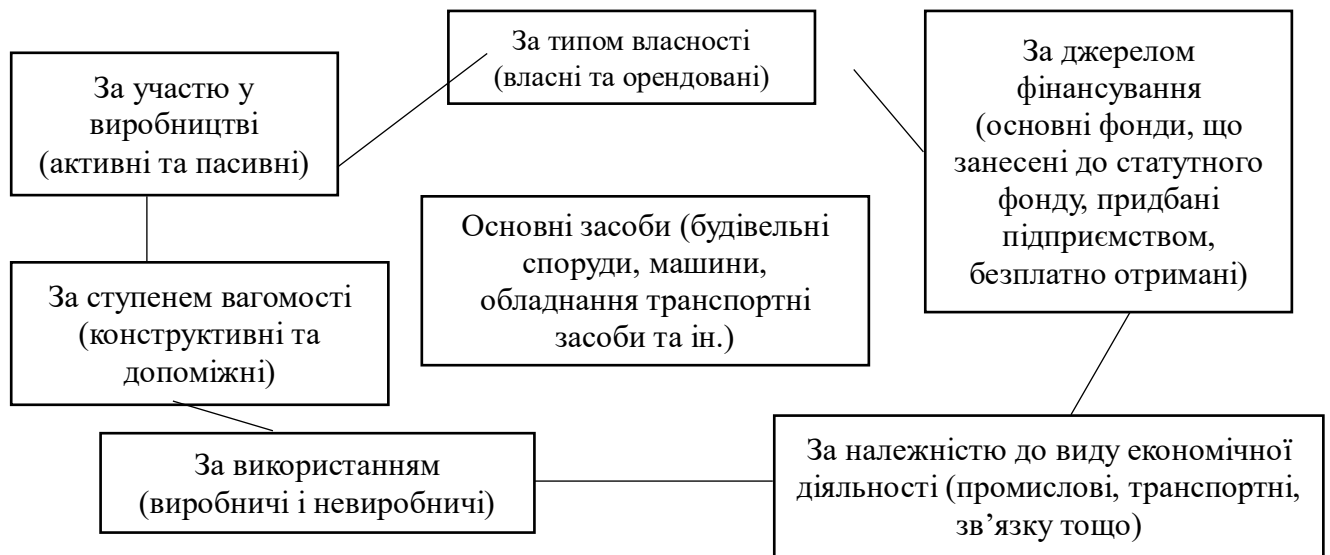

Рис. 1.1. Класифікація основних засобів підприємств

Джерело: [70, с. 159]

Така класифікація підкреслює використання основних засобів у поділі їх на конструктивні та допоміжні. Конструктивними доцільно вважати ті основні засоби, що несуть найфункціональніше навантаження у процесі створення продукту (будівлі, обладнання, верстати, транспортні засоби). Допоміжними основними засобами є ті, що несуть найменше навантаження у процесі виробництва (наприклад, ремонтно-механічне обладнання та інструменти для обслуговування діяльності основних верстатів).

Існують інші підходи до класифікації основних засобів (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація основних засобів

№ з/п	Ознака класифікації	Групи основних засобів
1	Залежно від впливу на процес виробництва	активна частина основних засобів; пасивна частина основних засобів
2	За функціональним призначенням	виробничі; невиробничі
3	За використанням	діючі; недіючі; запасні
4	За джерелами отримання	власні; орендовані; одержані в лізинг

Продовження табл. 1.3

№ з/п	Ознака класифікації	Групи основних засобів
5	За групами	земельні ділянки. капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби
6	За функціями, які основні засоби виконують у виробничому процесі	основні засоби, які безпосередньо беруть участь у виготовленні продукції; основні засоби, які допомагають у виготовленні продукції; основні засоби, які сприяють процесу виробництва

Джерело: [70, с. 157]

Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби», основні засоби класифікуються за такими групами [6]:

- 1) земельні ділянки;
- 2) капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;
- 3) будівлі, споруди та передавальні пристрої;
- 4) машини та обладнання;
- 5) транспортні засоби;
- 6) інструменти, прилади, інвентар (меблі);
- 7) тварини;
- 8) багаторічні насадження;
- 9) інші основні засоби.

Основні засоби можна поділити на активні та пасивні – за їх участю у виробничому процесі. Активні основні засоби є тими засобами праці, що безпосередньо впливають на оборотні засоби, перетворюючи їх на готову продукцію (робочі машини, устаткування, транспортні засоби, вимірювальні й регулюючі прилади, обчислювальна техніка та лабораторне устаткування).

Частина основних засобів, яка є пасивною, не використовується активно у виробництві, проте є необхідною умовою його здійснення (будівлі, споруди).

За функціональним призначенням основні засоби поділяють на виробничі й невиробничі. До складу виробничих належать засоби, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню у сфері матеріального виробництва. На відміну від виробничих, невиробничі основні засоби не беруть безпосередньої участі у процесі матеріального виробництва і призначені переважно для обслуговування житлового та комунального господарств, забезпечення культурно-побутових потреб населення у невиробничій сфері тощо [30, с. 743].

За використанням основні засоби поділяють на діючі, недіючі та запасні. До діючих належать усі основні засоби, що використовуються в господарській діяльності підприємства. До недіючих належать основні засоби, що тимчасово не використовуються у зв'язку з консервацією окремих об'єктів або приміщень (цехів) підприємства. До запасних основних засобів належить різне устаткування, що знаходиться в резерві та призначене для заміни об'єктів основних засобів, що вибули або ремонтуються.

За джерелами отримання, основні засоби можна поділити на власні (які можуть бути придбаними чи виробленими), орендовані чи одержані в лізинг.

За функціями, які основні засоби виконують у виробничому процесі, їх можна класифікувати так [33, с. 342]:

1) основні засоби, які безпосередньо задіяні у виготовленні продукції, до них належать робочі машини й устаткування, виробничий і господарський інвентар, оскільки вони безпосередньо задіяні у виготовленні продукції;

2) основні засоби, які допомагають у виготовленні продукції, сюди входять вимірювальні і регулюючі прилади; обчислювальна техніка та лабораторне устаткування, оскільки вони не виготовляють продукції, проте допомагають у дотриманні усіх необхідним вимог щодо виготовлення якісного продукту;

3) основні засоби, які сприяють процесу виробництва, тобто ті, які не беруть безпосередньої участі і не допомагають виробництву, а лише створюють необхідні умови для нього, серед них можна виділити будівлі, споруди, транспортні засоби.

За ПКУ, основні засоби й інші необоротні активи поділяються на групи:

- група 1 «земельні ділянки» (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);
- група 2 «капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 15 років);
- група 3 «будівлі» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 20 років), споруди (мінімально допустимі терміни корисного використання – 15 років), передавальні пристрої (мінімально допустимі терміни корисного використання – 10 років);
- група 4 «машини та обладнання» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 5 «транспортні засоби» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 6 «інструменти, прилади, інвентар (меблі)» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 4 роки);
- група 7 «тварини» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 6 років);
- група 8 «багаторічні насадження» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 10 років);
- група 9 «інші основні засоби» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 12 років);
- група 10 «бібліотечні фонди» (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);

- група 11 «малоцінні необоротні матеріальні активи» (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);
- група 12 «тимчасові (нетитульні) споруди» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 13 «природні ресурси» (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);
- група 14 «інвентарна тара» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 6 років);
- група 15 «предмети прокату» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 16 «довгострокові біологічні активи» (мінімально допустимі терміни корисного використання – 7 років) [1].

Згідно з МСБО 16, основні засоби класифікуються наступним чином: земля; земля та будівлі; машини та обладнання; автомобілі; кораблі; літаки; меблі та прилади [16].

Отже, існує велика кількість пропозицій щодо класифікації основних засобів, зокрема за характером участі у виробничо-господарській діяльності підприємства: робочі (операційні) активи, необхідні для продовження діяльності; інвестиційні активи; надлишкові активи (для використання в майбутньому).

1.3. Роль та складові обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства

Особливості періоду формування ринкових відносин в Україні виявляються у поєднанні змісту міжнародно-правових норм, Податкового кодексу України, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, законів, інших нормативних актів з проблем обліку та контролю основних засобів. Отже, систему регулювання бухгалтерського обліку основних засобів та їх контролю можна розглядати як модель з п'яти рівнів (рис. 1.2).

1 рівень. Міжнародні правові норми				
Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку			Міжнародні стандарти фінансової звітності	
2 рівень. Державні вихідні правові норм				
Податковий кодекс України	Закон України «Про аудиторську діяльність»	Указ Президента України «Про перехід до загально-прийнятої в міжнародній практиці системи обліку і статистики»	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку
3 рівень. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку				
НП(С)БО 14 «Оренда»	НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»		НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість»	НП(С)БО 7 «Основні засоби»
4 рівень. Нормативно-правові документи міністерств та відомств				
Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі»		Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України»	Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Про затвердження Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів»	
5 рівень внутрішні нормативні документи				
Наказ (Положення) про облікову політику підприємства				

Рис. 1.2. Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку основних засобів та їх контролю на підприємствах

Джерело: [70, с. 159]

Перший рівень характеризується змістом міжнародних правових норм. До другого рівня віднесені укази Президента України, Податковий кодекс, Закони України. До третього рівня віднесені Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, четвертий – узагальнює нормативно-правові документи міністерств та відомств.

Аналізуючи процес узгодження нормативно-правової бази бухгалтерського обліку з новими вимогами облікової політики, побудованої за принципами міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, доцільно виділити Указ Президента України «Про перехід до загальноприйнятої в

міжнародній практиці системи обліку і статистики», у якому затверджено Державну програму входження до міжнародної системи обліку і статистики.

Облікова політика, як сукупність принципів, методів і процедур з ведення обліку та складання і подання фінансової звітності, здійснюється відповідно до концептуальних основ міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, визначених у ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [3] та названих основними принципами.

Визначальним на цьому рівні є також податкове законодавство. Варто наголосити на некоректності проведення прямої паралелі між поділом обліку на фінансовий і управлінський, бухгалтерський і податковий.

Щодо системи контролю за діяльністю підприємств, зокрема основними засобами, за умов ринкових відносин, в Україні відбувається становлення якісно нового виду контролю – аудиторського. Законодавчо це зафіксовано в ухваленому Законі України «Про аудиторську діяльність».

Варто звернути увагу, що трансформація нормативно-правової бази, яка здебільшого полягає в адаптації системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, характерна для другого рівня. За умови здійснення цих заходів, на думку Я. А. Гончарука та І. Й. Яремка, «...йдеться не про повне запозичення західних термінів, понять і методів, а про повернення до втрачених цінностей та ліквідації «прогалин» в розумінні світового досвіду, накопиченого за цей час. А це не абсолютно новий підхід, а звернення до обґрунтованих і зважених критеріїв та норм» [28, с. 117].

Третій рівень регулювання бухгалтерського обліку становлять національні стандарти та нормативні документи, розроблені відповідно до вимог правової бази другого рівня. Як зазначено у ст. 7 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», розроблення національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, фінансової звітності та інших нормативно-правових актів щодо ведення обліку та складання фінансової звітності покладено на методологічну раду, яка

функціонує на правах консультативного органу при Міністерстві фінансів України.

Серед важливих нормативних документів, у яких регламентується порядок обліку основних засобів, необхідно виділити Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [6]. НП(С)БО 7 встановлює конкретний перелік цілей, для яких використовуються основні засоби:

- виробництво, постачання товарів, надання послуг;
- здача в оренду;
- здійснення адміністративних функцій;
- здійснення соціально-культурних функцій.

Таким чином, згідно із НП(С)БО 7, об'єкти, які не приносять доходу, можуть бути визнані основними засобами, якщо вони використовуються для здійснення соціально-культурних функцій

Істотний вплив на обліку основних засобів має Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», яке визначає критерії визнання та оцінки необоротних активів, утримуваних для продажу, визнання та оцінку припиненої діяльності та визначає інформацію, що наводиться в примітках до фінансової звітності про активи та групи вибуття, утримувані для продажу, а також припинену діяльність [8].

Порядок нарахування амортизації визначено у НП(С)БО 7 «Основні засоби» та в НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Одним з основних недоліків існуючих методів нарахування амортизації є невідповідність термінів експлуатації основних засобів за технічними характеристиками та можливостями та економічних строків амортизації. Якщо перший визначається за технічними даними на підприємства, то другий – відношенням 100% до встановленої річної норми амортизації. Це спричинює істотне завищення строків амортизації, порівняно з терміном використання основних засобів. Проте визначення величини амортизації від залишкової

вартості призводить до постійного зменшення розміру амортизаційних відрахувань. Це суперечить економічній теорії, оскільки вартість основних засобів повинна встановлюватись відповідно до вартості готового продукту лише на величину зношення. Віднесення до залишкової вартості величини витрат «на поліпшення» і ремонти спотворюють не тільки економічну сутність нарахування амортизації, але й загальну залишкову вартість.

Четвертий рівень регулювання ґрунтується на методичних вказівках щодо організації та ведення обліку за конкретними видами діяльності та розробленими галузевими міністерствами та відомствами з врахуванням особливостей діяльності, технології виробництва продукції, надання послуг та виконання робіт.

У плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, для ведення обліку основних засобів призначено рахунок 10 «Основні засоби». Крім цього, затверджено Інструкцію про застосування плану рахунків, що спрямована на забезпечення єдності відображення однорідних за змістом господарських операцій на відповідних синтетичних рахунках і субрахунках. У згаданій інструкції наведено коротку характеристику та призначення синтетичних рахунків і субрахунків, типову схему реєстрації та групування інформації про господарські операції [6].

Важливим документом з обліку основних засобів є Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, яка встановлює єдині вимоги щодо порядку проведення інвентаризацій основних засобів установами і організаціями, визначає завдання інвентаризації, наводить терміни проведення та перелік активів щодо яких є обов'язкова інвентаризація [11].

Проте, як свідчать результати досліджень, зазначені документи виявилися недостатньо ефективними для здійснення належного контролю за основними засобами підприємства. З цього приводу Ф. Ф. Бутинець зазначає,

що: «Іноді нормативні документи взагалі не містять конкретних рекомендацій щодо правил обліку окремих фактів господарського життя. Якщо система не встановлює спосіб ведення бухгалтерського обліку з конкретного питання, то під час формування облікової політики підприємство самостійно розробляє відповідний спосіб, виходячи з діючих положень» [24, с. 23].

Для вирішення проблем із погодження законодавчої бази необхідно на рівні міністерств та відомств розробити інструкції, які конкретизовані за профілем галузі та придатні для використання як підвідомчими, так і не підпорядкованими підприємствами, зокрема недержавної форми власності..

У ПКУ визначено, що основні засоби – матеріальні активи, зокрема запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких перевищує 6000 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, та очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [1].

За останні роки змін зазнала також класифікація основних засобів. Згідно зі ст. 145 ПКУ, основні засоби поділено на шістнадцять груп замість колишніх чотирьох з метою визначення розміру амортизаційних відрахувань. До цього був облік за групами, а не пооб'єктний облік. Такий облік за новими правилами Податкового кодексу наближений до бухгалтерського обліку основних засобів. Аналогічно до бухгалтерському обліку основні засоби зараховуються на баланс за первісною вартістю.

До переліку важливих нормативних документів з обліку основних засобів належать Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних

засобів, що також наводять класифікацію основних засобів, визначають методологічні особливості обліку надходження, ремонту, поліпшення, переоцінки, вибуття, амортизації основних засобів та облік основних засобів в оренді [12].

У додатку до методичних рекомендацій наводяться типові кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку операцій з такими активами. Організаційний рівень регулювання обліку основних засобів на рівні самого підприємства передбачає регулювання, яке здійснюється шляхом формування наказу про облікову політику.

До 2016 року підприємства різних форм власності мали змогу обрати два основні напрями впровадження первинної документації з обліку основних засобів. Перший напрям передбачав застосування типових форм первинної облікової документації з обліку основних засобів, затверджених Міністерством статистики України у 1995 році. Ці форми є достатньо застарілими і не відповідають вже сучасним вимогам економічного середовища, проте досить часто застосовуються на вітчизняних підприємствах. Другий напрям – це розроблення й впровадження власних форм первинної документації з обліку основних засобів. При цьому важливою умовою реалізації другого напрямку є дотримання вимог і критеріїв, що висуваються до первинної документації та визначені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [2].

13 вересня 2016 року Міністерство фінансів України ухвалило Наказ «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання». Він регламентує застосування типових форм первинного обліку основних засобів для суб'єктів державного сектору. Але при цьому в 6 пункті розділу 1 цього Наказу чітко зазначено: типові форми з обліку та списання основних засобів можуть застосовуватися юридичними особами, створеними згідно із законодавством України, незалежно від їх організаційно-правових форм і

форм власності, а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності.

Висновки до розділу 1

Сутність і матеріально-речовий зміст основних засобів є визначальними характеристиками в окресленні їх значення для здійснення відтворювальних процесів, функціонування та розвитку будь-якого виробництва. Уся сукупність наявних виробничих засобів становить найбільшу за питомою вагою частину національного багатства країни. Основні засоби визначають характер матеріально-технічної бази виробничої сфери на різних етапах її розвитку.

Існує велика кількість пропозицій щодо класифікації основних засобів, зокрема за характером участі у виробничо-господарській діяльності підприємства: робочі (операційні) активи, необхідні для продовження діяльності; інвестиційні активи; надлишкові активи (для використання в майбутньому).

Серед важливих нормативних документів, у яких регламентується порядок обліку основних засобів, необхідно виділити Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». НП(С)БО 7 встановлює конкретний перелік цілей, для яких використовуються основні засоби: виробництво, постачання товарів, надання послуг; здача в оренду; здійснення адміністративних функцій; здійснення соціально-культурних функцій.

Таким чином, згідно із НП(С)БО 7, об'єкти, які не приносять доходу, можуть бути визнані основними засобами, якщо вони використовуються для здійснення соціально-культурних функцій.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Інститут органічної хімії НАН України є одним з провідних наукових закладів Національної академії наук України. Його виникнення пов'язане з діяльністю наукових шкіл видатних вчених-хіміків України члена-кореспондента АН СРСР С.М. Реформатського в Київському університеті та академіка АН УРСР В.Г. Шапошникова в Київському політехнічному інституті. Інститут органічної хімії НАН України пройшов великий і славний шлях випробувань роками Великої Вітчизняної війни, післявоєнного становлення і невтомної праці протягом останніх десятиріч.

Дослідники Інституту внесли значний вклад у світову науку. Вони отримали широке визнання в області теорії кольорів органічних сполук, механізмів органічних реакцій, хімії гетероциклічних сполук, хімії фосфор-, фтор- та сіркоорганічних сполук, хімії біологічно активних речовин та супрамолекулярної хімії.

Інститут наразі має 261 працівника, включаючи 22 докторів наук, 73 кандидатів наук, 71 інженерів та спеціалістів і 11 техніків. Вчені інституту опублікували понад 7000 наукових статей, 75 монографій, отримали понад 1500 патентів і авторських свідоцтв на винаходи, підготували 61 доктора наук та понад 400 кандидатів наук.

Спочатку проведемо загальний аналіз структури фінансування майна підприємства, що представлено в табл. 2.1.

Загальна оцінка структури та динаміки капіталу Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Майно	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення 2023 року			
	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %	До 2021		До 2022	
							Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Сукупний капітал всього, в т.ч.:	371465,1	100	366307,1	100	363760,8	100	-7704,30	-2,07	-2546,30	-0,70
власний капітал	371191,1	99,93	366072,9	99,94	363558	99,94	-7633,10	-2,06	-2514,90	-0,69
інші довгострокові зобов'язання	6	0,00	6	0,00	31,5	0,01	25,50	425,00	25,50	425,00
поточні зобов'язання і забезпечення	48,2	0,01	56,9	0,02	0,001	0,00	-48,20	-100,00	-56,90	-100,00

Джерело: розраховано автором за звітністю Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Отже, за результатами проведеного аналізу видно, що у 2023 році Інститут органічної хімії Національної академії наук України зменшив обсяги свого сукупного капіталу аж на 7704,30 тис. грн. порівняно з 2021 р.

Надаючи загальну оцінку структурі та динаміці капіталу Інституту органічної хімії Національної академії наук України було визначено, що головне місце в даній структурі належить власному капіталу підприємства, що відповідає установленій структурі бюджетної організації.

У табл. 2.2 наведені особливості формування фінансових результатів Інституту органічної хімії Національної академії наук України у останні три роки його діяльності.

Фінансові результати діяльності Інституту органічної хімії Національної академії наук України у 2021-2023 рр.

Показники, грн.	Роки			Відхилення 2023 р. до 2022 р.	
	2021	2022	2023	+,-	%
<i>ДОХОДИ</i>					
Бюджетні асигнування	37754,1	38275,04	37433,8	-320,3	-0,85
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	10558,9	9303,3	9946,9	-612	-5,80
Доходи від продажу активів	3,7	31,2	0,034	-3,666	-99,08
Інші доходи від обмінних операцій	8389,2	11598,9	8716,1	326,9	3,90
Усього доходів від обмінних операцій	56705,8	59208,4	56096,9	-608,9	-1,07
<i>Доходи від необмінних операцій</i>					
Інші доходи від необмінних операцій	5375,9	214,9	7086,9	1711	31,83
Усього доходів від необмінних операцій	5378,9	214,9	7086,9	1708	31,75
Усього доходів	62081,8	59423,3	63183,8	1102	1,78
<i>ВИТРАТИ</i>					
<i>Витрати за обмінними операціями</i>					
Витрати на виконання бюджетних програм	35805,3	36020,8	34869,3	-936	-2,61
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	37728,1	24428,08	31477,9	-6250,2	-16,57
Інші витрати за обмінними операціями	2590,2	1704,8	1346,3	-1243,9	-48,02
Усього витрат за обмінними операціями	76123,7	62153,6	67693,5	-8430,2	-11,07
Усього витрат	78264,5	64527,6	70573,5	-7691	-9,83
Профіцит/дефіцит за звітний період	-16182,8	-5104,3	-7389,7	8793,1	-54,34

Джерело: розраховано автором за звітністю Інституту органічної хімії

Національної академії наук

На основі даних табл. 2.2 можливо стверджувати, що обсяги витрат бюджетної організації Інституту органічної хімії Національної академії наук України у 2023 році перевищували обсяги доходів, тому заклад мав дефіцит за своєю діяльністю у сумі 7389,7 тис. грн, а у 2021 та 2022 роках обсяги

дефіциту сягали 16182,8 та 5104,3 тис. грн відповідно, що свідчить про перевищення витрат закладу порівняно з його фінансуванням.

2.2. Облікова політика основних засобів на підприємстві

До особливостей бюджетних установ належить те, що у своїй діяльності вони повинні дотримуватися загального законодавства з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, та й бюджетного законодавства, який є пріоритетним, виходячи з вимог Бюджетного кодексу.

Інститут органічної хімії Національної академії наук України встановлює самостійно параметри та напрями облікової політики, обирає систему реєстрів обліку, порядок та спосіб реєстрації та узагальнення інформації в них відповідно до єдиної методології та особливостей господарської діяльності. Він також розробляє систему управлінського обліку, звітності та контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів, затверджує правила документообороту та технологію обробки облікової інформації. Також він може виділяти філії, представництва та інші відокремлені підрозділи на окремий баланс і вимагати від них ведення бухгалтерського обліку з подальшим включенням їх показників до фінансової звітності підприємства.

Визначальна роль у формуванні облікової політики належить керівнику і головному бухгалтеру, оскільки від їх компетенції і взаємодії залежить успішне виконання цієї політики у підприємстві.

Головний бухгалтер відповідає за дотримання на підприємстві єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової та статистичної звітності у встановлені строки, ініціює контроль за правильністю обліку всіх економічних операцій. Також він бере участь у вирішенні питань, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням збитків, а також забезпечує перевірку бухгалтерського обліку у філіях та інших підрозділах підприємства.

Треба відзначити, що облікова політика підприємства періодично оновлюється, і її розробка відповідає вимогам українського законодавства.

По кожному об'єкту основних засобів, ще в момент його придбання, визначається перелік основних технічних характеристик, що впливають на економічні вигоди, очікувані до одержання від експлуатації даного об'єкта. Після чого, використовуючи дані технічної документації по обраних технічних характеристиках конкретного об'єкта основних засобів, здійснюється розрахунок планованого обсягу економічної вигоди від експлуатації такого об'єкта.

Первісна вартість основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України нестабільна і може в процесі експлуатації основних засобів змінюватися у зв'язку зі здійсненням робіт (витрат) з поліпшення об'єкта основних засобів, що приводять до збільшення (у порівнянні зі спочатку очікуваними) майбутніх економічних вигод від експлуатації даного об'єкта.

Слід зазначити, що ніяких особливостей ведення обліку основних засобів в обліковій політиці Інституту органічної хімії Національної академії наук України не зазначено. Більшість положень щодо організації обліку поліпшення основних засобів визначаються головним бухгалтером, вони регламентовані в усній формі і документально закріплені. Але всі операції та їх відображення в бухгалтерському обліку відповідають чинному законодавству.

У відповідності з положеннями наказу про бухгалтерську політику в бюджетній установі основним активом вважається актив, якщо очікуваний термін його корисного використання (експлуатації), встановлений виробничою комісією, перевищує один рік (або операційний цикл, якщо він триває більше року), і його вартість перевищує 6000 грн.

Нематеріальні активи, вартість яких не перевищує 6000 грн, не включаються до категорії основних активів.

При нарахуванні амортизації на основні активи застосовуються методи визначення строку корисного використання та ліквідаційної вартості, які затверджені наказом підприємства і застосовуються з моменту введення такого необоротного активу в експлуатацію в межах конкретного місяця.

Відповідно до облікової політики Інституту органічної хімії Національної академії наук України синтетичний облік основних засобів ведеться на активному рахунку 10 «Основні засоби».

На підприємстві відповідальність за бухгалтерський облік покладена на бухгалтерію, яку очолює головний бухгалтер. Ця посада є частиною штатного розкладу підприємства. Головний бухгалтер відповідає за дотримання вимог, що передбачені законодавством України у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також іншими нормативними документами, що регулюють питання організації та ведення бухгалтерського та податкового обліку.

Бухгалтерії підпорядковані функції бухгалтерського обліку, статистичної звітності, економічного аналізу стану підприємства, проведення внутрішнього аудиту, організації та оплати праці тощо.

Структура бухгалтерії Інституту органічної хімії Національної академії наук України наведена на рис. 2.1.

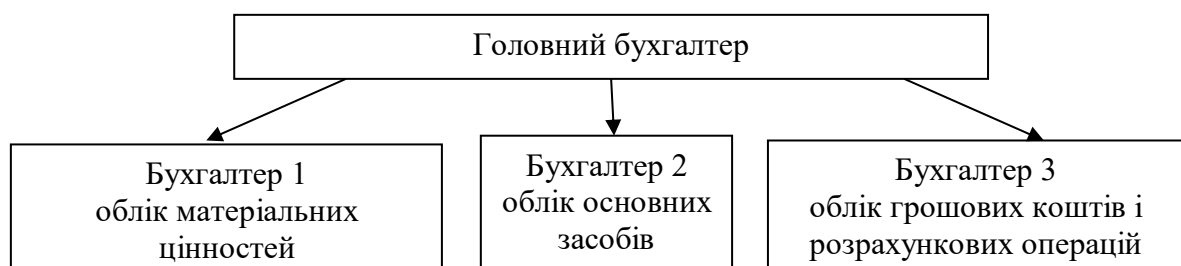

Рис. 2.1. Структура бухгалтерії Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Джерело: розроблено автором за даними Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Як бачимо, на підприємстві централізована організація обліку. При централізації обліку обліковий апарат підприємства зосереджений у головній бухгалтерії, і в ній здійснюються ведення всього аналітичного і синтетичного обліку на основі первинних та зведених документів, що надходять з окремих підрозділів підприємства. У самих підрозділах здійснюють лише первинну реєстрацію господарських операцій.

Бухгалтери Інституту органічної хімії Національної академії наук України є відповідальними за нарахування та виплату заробітної плати, за правильність розрахунку нарахувань та відрахувань із фонду заробітної плати, організацію обліку касових операцій, за облік кредитних операцій, облік розрахунків із кредиторами, облік придбання, введення в експлуатацію, продажу основних засобів, нарахування амортизації тощо.

Сполучення хронологічного та систематичного обліку, відповідні зв'язки між обліковими регістрами, методи та техніка облікових записів – все це визначає структуру бухгалтерського обліку. Крім того, форми регістрів, порядок та послідовність записів у них, а також технічні засоби обліку можуть бути різноманітними.

Склад звітності Інституту органічної хімії Національної академії наук України це такий комплект документів:

- Баланс (ф. № 1-дс);
- Звіт про фінансові результати (ф. № 2-дс);
- Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3-дс);
- Звіт про власний капітал (ф. № 4-дс);
- Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5-дс).

Основні засоби зараховуються на баланс Інституту органічної хімії Національної академії наук України за первісною вартістю у рядок під кодом 1001, їх знос заноситься у рядок 1002, а залишкова вартість – у рядок під кодом 1000.

І розділ Приміток до річної фінансової звітності № 5-дс має назву «Основні засоби» – цей розділ розкриває інформацію про початкові та

кінцеві залишки, переоцінку, надходження та вибуття основних засобів у розрізі груп; крім того, є графа «Діапазон корисного використання», в якій наводиться найменший та найбільший строки корисного використання активів за кожною групою, тобто за кожним субрахунком, виділеним Планом рахунків до рахунків 10 і 11.

Розділ II «Нематеріальні активи», аналогічний попередньому, розкриває інформацію про рух і зміну вартості нематеріальних активів за групами (субрахунками, виділеними Планом рахунків до рахунку 12).

Розділ III «Капітальні інвестиції» розкриває інформацію про залишки на початок і кінець року, обороти за кожним субрахунком до рахунку 13 відповідно до Плану рахунків.

У поточний період часу фінансові звіти установ, які отримують кошти бюджетів, включають: баланс, звіт про результати фінансової діяльності, звіт про рух грошових коштів, а також форми, що додатково розкривають елементи фінансової звітності (рис. 2.2).

Відповідно до П(С)БОДС №101 фінансова звітність складається з: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про власний капітал, звіту про рух грошових коштів та приміток до звітів [5].

Стандарт бухгалтерського обліку № 102 «Консолідована фінансова звітність» визначає порядок складання консолідованої фінансової звітності та вимоги до розкриття інформації про цей процес. Ці правила застосовуються суб'єктами бухгалтерського обліку в державному секторі, які готують та подають консолідовану фінансову звітність. Однак, вони не поширюються на фінансову звітність контрольованих підприємств державного та комунального секторів, які належать до сфери управління цих суб'єктів. Згідно зі стандартом, консолідована фінансова звітність цих підприємств складається та подається окремо у рамках консолідованої фінансової звітності.

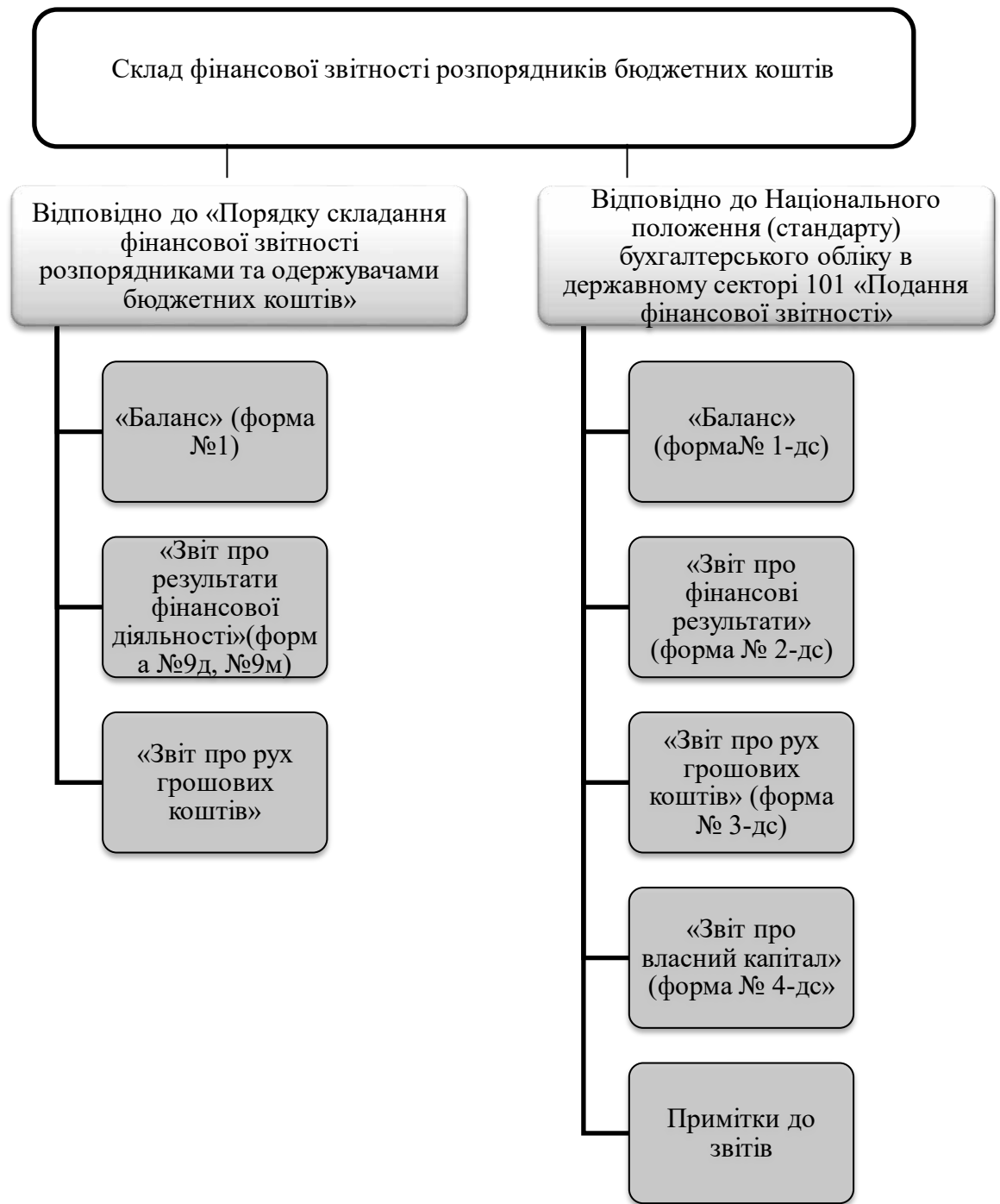

Рис. 2.2. Структурно-логічна схема складу фінансової звітності одержувачів бюджетних коштів

Джерело: розроблено автором за даними [25]

Стандарт бухгалтерського обліку № 103 «Фінансова звітність за сегментами» встановлює принципи та методику формування інформації про доходи, витрати, фінансові результати, активи і зобов'язання звітних сегментів та її включення у фінансову звітність.

Варто відмітити, що у 2024 році, Міністерство фінансів затвердило нову форму бюджетної звітності – Довідку про надходження та використання окремих власних надходжень бюджетних установ, отриманих у натуральній формі (додаток 22 до Порядку). Ця форма буде складатися додатково до місячної, квартальної та річної звітності. Новий звіт охоплює надходження благодійних внесків, грантів та дарунків (25020100), а також надходження від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, включаючи заходи з відчуження земельних ділянок та об'єктів нерухомого майна для суспільних потреб (25020200).

У звіті необхідно зазначати видатки за кожним КЕКВ у розрізі суб'єктів, що надали товари та послуги або виконали роботи. Категорії суб'єктів включають суб'єкти господарювання державної, комунальної та приватної власності, банки та фінансові установи, фізичних осіб та інші суб'єкти – як резиденти, так і нерезиденти України. У разі неможливості визначити категорію суб'єкта використовуються коди 06 та 10. Додатково, для цих суб'єктів потрібно вказати код та назву країни за Переліком кодів країн світу для статистичних цілей, затвердженим наказом Держстату від 08.01.2020 № 32. Якщо визначити країну неможливо, проставляється прочерк.

2.3. Облік наявності та руху основних засобів

Організація бухгалтерського обліку основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України ведеться згідно з Законом України від 16.07.99 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, норм податкового законодавства, з метою забезпечення єдиних (постійних) принципів, методів, процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складанні фінансової звітності.

На рис. 2.1 (Додаток А) наведено модель облікової інформації про об'єкти основних засобів, яка формується на стадії спостереження, фіксування та документування операцій.

Використання цього підходу до формування облікової інформації в первинних бухгалтерських документах з обліку основних засобів дадуть змогу ефективніше задовольнити існуючі інформаційні потреби користувачів, що без сумніву позитивно позначиться на якості та раціональності прийняття управлінських рішень.

Типові форми первинних документів по оформленню надходження та списання необоротних активів затверджено наказом Міністерства статистики України від 29.12.95 № 352. Цією Інструкцією та іншими нормативними актами встановлений наступний порядок оформлення цих операцій.

Господарські операції відображаються в Інституті органічної хімії Національної академії наук України тільки на підставі своєчасно та правильно оформлених первинних документів з заповненням усіх реквізитів.

У бухгалтерії Інституту звертають особливу увагу на перевірку документів на їхню достовірність, законність, правильність і точність. Після обробки документів, бухгалтер оперативно відображає операції на рахунках шляхом групування, таксування, контурування та реєстрування. Процес складання та обробки документів передбачає раціональну послідовність, яка включає в себе первинні документи, картки аналітичного обліку, оборотні відомості аналітичного обліку, реєстри синтетичного обліку, головну книгу та фінансову звітність.

Форма № ОЗ-1 «Акт прийняття-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» – документ, що оформляється при переміщенні основних засобів між структурними підрозділами або відділами підприємства. В акті вказуються дані про переміщуваний основний засіб (інвентарний номер, назва, кількість), причина переміщення, місце призначення, підписи відповідальних осіб та дату проведення переміщення. Акт прийняття-

передачі основних засобів має бути виконаний у двох примірниках – один з яких зберігається відправником, а інший – одержувачем.

Форма № ОЗ-2 «Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів» – документ, що містить у собі інформацію про процес приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів. Ця форма використовується для фіксації відомостей про стан об'єкта після проведених робіт, підписання сторонами акта приймання-передачі і визначення відповідальності за його подальше використання.

Форма № ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів» – офіційний документ, який складається для фіксації факту списання основних засобів (об'єктів матеріально-виробничого призначення, які використовуються для виробництва або надання послуг). В акті на списання основних засобів зазначається причина списання, характеристика основних засобів, їх вартість та бухгалтерська інформація.

Даний акт дозволяє правильно оформити процедуру списання основних засобів з балансу підприємства, а також документально підтвердити цей процес для подальшого звітування перед контролюючими органами (Додаток Б).

Форма № ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів» – документ, який складається при вилученні або списанні з обліку автотранспортних засобів. В акті вказуються дані про транспортний засіб, причина списання, призначення автотранспортного засобу після списання, а також відомості про те, що було зроблено з автотранспортним засобом після списання (продаж, розібрання, перероблення тощо). Акт на списання автотранспортних засобів є обов'язковим для подання до органів державної податкової служби.

Форма № ОЗ-5 «Акт про встановлення та демонтаж будівельних машин» – один з обов'язкових документів при виконанні будівельних робіт. В цій формі вказується інформація про встановлення та демонтаж

будівельних машин, а також вказується дата та місце проведення цих робіт. Цей акт підписується представниками замовника та підрядника, що гарантує його офіційність та прозорість.

Форма № ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» – документ, в якому фіксується детальна інформація про кожен основний засіб підприємства. На інвентарній картці зазначаються такі дані, як назва та опис основного засобу, його інвентарний номер, дата придбання, вартість, технічні характеристики, місцезнаходження, стан засобу та інша необхідна інформація. Цей документ допомагає підприємствам контролювати та проводити облік своїх основних засобів, а також враховувати їхню вартість при складанні фінансової звітності.

Форма № ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів» – документ, який містить вичерпну інформацію про всі основні засоби організації. На цій формі фіксуються всі дані про кожен окремий основний засіб, такі як його найменування, інвентарний номер, дата придбання, вартість, термін корисного використання та інші характеристики. Ця форма є важливим документом для внутрішнього та зовнішнього обліку основних засобів і використовується організаціями для ведення обліку та контролю за ними.

Форма № ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів» – офіційний документ, в якому перелічені всі основні засоби підприємства з обов'язковою вказівкою їхньої кількості, вартості, дати придбання та приміщення, в якому вони знаходяться. Цей інвентарний список є важливим інструментом для обліку та контролю за майном підприємства, а також для оподаткування і звітності.

Загальним правилом для обліку основних засобів є те, що в бухгалтерському обліку надходження, переміщення та вибуття основних засобів бухгалтерія та матеріально-відповідальні особи відображають в облікових регістрах за діючим порядком. Схема облікових записів з

надходження основних засобів в Інститут органічної хімії Національної академії наук України наведена на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Схема облікових записів з надходження основних засобів в Інститут органічної хімії Національної академії наук України

Джерело: розроблено автором за даними Інституту органічної хімії НАНУ

Первинні документи повинні бути складені одразу під час проведення операції або безпосередньо після її завершення, якщо це не можливо. Особи, які склали і підписали документи, несуть відповідальність за них. Для складання первинних документів використовуються бланки типових форм та бланки спеціалізованих форм, затверджених відповідними органами влади України. Документування господарських операцій може здійснюватися за допомогою самостійно виготовлених бланків, які мають в собі реквізити типових або спеціалізованих форм.

При документальному оформленні господарських операцій і пов'язаних із ними змін відбувається рух облікової інформації між первинною документацією, регістрами синтетичного й аналітичного обліку та звітністю.

Синтетичний облік основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України ведеться на активному рахунку 10 «Основні засоби» згідно з Планом рахунків бюджетної організації.

Цей рахунок призначений для обліку наявності і руху як власних основних засобів, так і здобутих за умов фінансового лізингу або оренди, а

також орендованих цілісних майнових комплексів, що входять до основних засобів. Аналітичний облік основних засобів ведеться за групами й об'єктами, де група – це сукупність об'єктів однотипного призначення і технічних характеристик.

Для обліку основних засобів План рахунків № 1203 передбачає рахунок 10 «Основні засоби», який має субрахунки, що відповідають їх класифікації, а для обліку інших нематеріальних активів – рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

Рахунок 10 «Основні засоби» призначено для обліку і узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів.

Рахунок 10 «Основні засоби» має такі субрахунки:

- 101 «Основні засоби та інвестиційна нерухомість розпорядників бюджетних коштів»;
- 1010 «Інвестиційна нерухомість»;
- 1011 «Земельні ділянки»;
- 1012 «Капітальні витрати на поліпшення земель»;
- 1013 «Будівлі, споруди та передавальні пристрої»;
- 1014 «Машини та обладнання»;
- 1015 «Транспортні засоби»;
- 1016 «Інструменти, прилади, інвентар»;
- 1017 «Тварини та багаторічні насадження»;
- 1018 «Інші основні засоби»;
- 102 «Основні засоби та інвестиційна нерухомість державних цільових фондів»;
- 1020 «Інвестиційна нерухомість»;
- 1021 «Земельні ділянки»;
- 1022 «Капітальні витрати на поліпшення земель»;
- 1023 «Будівлі, споруди та передавальні пристрої»;
- 1024 «Машини та обладнання»;

- 1025 «Транспортні засоби»;
- 1026 «Інструменти, прилади, інвентар»;
- 1027 «Тварини та багаторічні насадження»;
- 1028 «Інші основні засоби».

Рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи», призначено для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух інших необоротних матеріальних активів, які не відображені у складі об'єктів обліку на рахунку 10 «Основні засоби».

Рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи» має такі субрахунки: 111 «Інші необоротні матеріальні активи розпорядників бюджетних коштів», 1111 «Музейні фонди», 1112 «Бібліотечні фонди», 1113 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», 1114 «Білизна, постільні речі, одяг та взуття», 1115 «Інвентарна тара», 1116 «Необоротні матеріальні активи спеціального призначення», 1117 «Природні ресурси», 1118 «Інші необоротні матеріальні активи».

Кореспонденція рахунків з придбання основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України показана в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Кореспонденція рахунків з придбання основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України за рахунок загального фонду

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано цільове фінансування на придбання комп'ютера	2313	5411	16000,00
2	Отримано асигнування для здійснення витрат на налаштування комп'ютера	2313	7011	700,00
3	Придбано комп'ютер	1311	6211	16000,00
4	Виконано роботи з налаштування комп'ютера	1311	6211	700,00
5	Перераховано постачальнику кошти за комп'ютер та його налаштування	6211	2313	16700,00
6	Вилучено з доходу звітного періоду асигнування в сумі витрат на налаштування комп'ютера	7011	5411	700,00
7	Введено комп'ютер в експлуатацію	1014	1311	16700,00
8	Відображено зміни в капіталі	5411	5111	16700,00

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Придбання інших нематеріальних активів за рахунок благодійної допомоги в Інституті органічної хімії Національної академії наук України представлено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Кореспонденція рахунків при придбанні інших нематеріальних активів
за рахунок благодійної допомоги в Інституті органічної хімії
Національної академії наук України**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано цільову благодійну допомогу	2313	7511	7800,00
2	Придбано принтер	1312	6211	7800,00
3	Перераховано постачальнику кошти за принтер	6211	2313	7800,00
4	Вилучено з доходів від необмінних операцій кошти, використані для придбання принтера	7511	5411	7800,00
5	Введено принтер в експлуатацію	1113	1312	7800,00
6	Відображено зміни в капіталі	5411	5111	7800,00
7	Нарахована амортизація під час введення принтера в експлуатацію (50 % від первісної вартості)	8014	1412	3900,00
8	Віднесено на фінансовий результат звітного періоду нараховану амортизацію	5511	8014	3900,00

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Безоплатне отримання основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України відображено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Кореспонденція рахунків з безоплатного отримання основних засобів в
Інституті органічної хімії Національної академії наук України**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Відображено вартість безоплатно отриманого холодильника	1014	6211	19000,00
2	Відображено дохід від безоплатно отриманого холодильника	2313	7511	19000,00
3	Відображено збільшення внесеного капіталу на суму безоплатно отриманого холодильника	7511	5111	19000,00
4	Відображено касові видатки	6211	2313	19000,00

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Наведемо кореспонденцію рахунків для відображення операцій з поліпшення основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Кореспонденція рахунків з обліку поліпшення основних засобів в
Інституті органічної хімії Національної академії наук України**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано бюджетні асигнування для здійснення витрат, пов'язаних із добудовою	2313	7011	526000,00
2	Виконано роботи з виготовлення проектно-кошторисної документації	1311	6211	16000,00
3	Оплачено послуги проектної організації	6211	2313	16000,00
4	Виконано роботи з добудови вхідної групи	1311	6211	510000,00
5	Перераховано плату за роботи з добудови	6211	2313	510000,00
6	Збільшено первісну вартість будівлі на суму витрат на добудову	1013	1311	526000,00
7	Вилучено з доходу звітного періоду асигнування в сумі витрат, що включаються до первісної вартості об'єкта ОЗ	7011	5411	526000,00
8	Відображено зміни в капіталі	5411	5111	526000,00

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Ремонт основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України відображається кореспонденцією субрахунків, наведеною в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Кореспонденція рахунків з обліку ремонту основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано бюджетні асигнування на проведення поточного ремонту автомобіля	2313	7011	3240,00
2	Придбано запчастини	1515	6211	3240,00
3	Оплачено запчастини	6211	2313	3240,00
4	Замінено запчастини на автомобілі	8013	1515	3240,00

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

В Інституті органічної хімії Національної академії наук України інвентаризація основних засобів проводиться відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879.

Для здійснення інвентаризації за наказом керівника Інституту органічної хімії Національної академії наук України створюється робоча комісія, до складу якої входять представники бухгалтерії, товарознавці, технологи, економісти, юристи. Склад комісії, порядок і строки проведення інвентаризації об'являються в наказі. Голові комісії вручається наказ і пломбір (печатка). Наказ обов'язково реєструється в канцелярії у книзі контролю за виконанням наказів.

Під час проведення інвентаризації комісія перевіряє відповідність технічної документації, записує повні найменування об'єктів та їхні інвентарні номери в описи. Якщо немає технічної документації, це зазначається у розділі «Примітка».

Машини, обладнання та інші об'єкти перевіряються за заводськими номерами і зазначаються в описах окремо, із вказівкою інвентарного номера. Основні засоби записуються в описі за їхнім основним призначенням. Якщо об'єкт був відновлений, реконструйований, розширений або переобладнаний, і змінилося його основне призначення, він включається до опису під новим найменуванням.

Для визначення непридатності основних засобів та оформлення відповідних документів з ліквідації, керівник Інституту органічної хімії Національної академії наук України створює комісію, яка проводить огляд об'єкта, що підлягає списанню, встановлює причини невідповідності критеріям активу та осіб, винних у передчасному вибутті основних засобів з експлуатації, подаючи пропозиції щодо їх відповідальності. Крім того, комісія визначає можливість продажу або передачі об'єкта іншим підприємствам, організаціям та установам, або використання окремих вузлів, деталей та матеріалів під час демонтажу, розбирання (ліквідації) основних засобів, а також складає та підписує акти про списання основних засобів. Кореспонденцію рахунків з відображення в обліку цих господарських операцій наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Кореспонденція рахунків з обліку безоплатного передання основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Списано суму зносу автомобіля	1411	1015	89000,00
2	Списано залишкову вартість автомобіля (210000,00 – 89000,00 = 121000,00)	8411	1015	121000,00
3	Віднесено на фінансовий результат звітного періоду залишкову вартість автомобіля	5511	8411	121000,00
4	Віднесено до накопичених фінансових результатів первісну вартість автомобіля під час його списання	5111	5512	210000,00

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Таким чином, облік основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України регламентується низкою документів, а саме: наказом про облікову політику бюджетної організації, графіком документообігу, операграмою поточного контролю, положенням про бухгалтерську службу, положенням про головного бухгалтера, посадовими інструкціями, положеннями про відділ внутрішнього аудиту тощо.

2.4. Облікове забезпечення амортизації основних засобів

Відповідно до облікової політики Інституту органічної хімії Національної академії наук України нарахування амортизації здійснюється прямолінійним методом. Амортизація за прямолінійним методом: річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів.

Амортизацію малоцінних необоротних активів нараховують у першому місяці їх використання у розмірі 100% їх вартості.

Характеристика методів нарахування амортизації та ліквідаційна вартість деяких груп та об'єктів основних активів Інституту органічної хімії Національної академії наук України представлено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Характеристика методів нарахування амортизації та ліквідаційна вартість деяких груп та об'єктів основних активів Інституту органічної хімії Національної академії наук України

	Найменування групи й об'єкта	Термін служби	Метод нарахування амортизації	Ліквідаційна вартість, грн.
1	2	3	4	5
Будівлі, споруди і передавальні пристрої				
1.	Будівля адміністративна	30 років	Прямолінійний	150 000
2.	Навіс над стоянкою автотранспортного цеху	15 років	Прямолінійний	5 000
Транспортні засоби				
1.	Автомобіль іноземного виробництва	10	Прямолінійний	50000
2.	Автомобіль вітчизняного виробництва	12	Прямолінійний	20000

Інші основні засоби				
1.	Офісні меблі	15	Прямолінійний	700
2.	Комп'ютер	5	Прямолінійний	1000
3.	Офісна техніка	7	Прямолінійний	300

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Якщо основні засоби, у т. ч. інвестиційну нерухомість Інститут органічної хімії Національної академії наук України використовує у ході основної діяльності, амортизація основних засобів відображається кореспонденцією субрахунків (табл. 2.10):

Таблиця 2.10

**Кореспонденція рахунків з обліку амортизації основних засобів в
Інституті органічної хімії Національної академії наук України**

№ з/п	Нараховуємо амортизацію (знос) на:	Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Адміністративну будівлю	8014	1414	150 000
2	Автомобіль вітчизняного виробництва	8014	1411	20 000

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Нарахування амортизації основних засобів, у т. ч. інвестиційної нерухомості Інститут органічної хімії Національної академії наук України відображає у призначеному для цього документі – Розрахунку амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) за відповідний період звітного року, форма якого затверджена наказом Мінфіну від 13.09.2016 № 818.

2.5. Використання прикладного програмного забезпечення в обліку основних засобів

У бухгалтерії Інституту органічної хімії Національної академії наук України використовується для ведення фінансового обліку 3 офісних комп'ютера на яких розташовано програмне забезпечення MASTER:Бухгалтерія.

Розпочати роботу з MASTER:Бухгалтерія дуже просто. В головному меню, після натискання на кнопку «Налаштування параметрів обліку» починається робота з системою. В цьому розділі вноситься вся необхідна інформація про компанію: банківські реквізити, адреса, контакти керівника та головного бухгалтера тощо. В розділі «Загальносистемні довідники» користувачам уже доступні стандартні довідники. В програмі можна заповнити довідники автоматично, просто завантаживши їх з інших систем бухгалтерського обліку, які використовувались на підприємстві раніше.

У модулі «ОЗ та НМА» реалізовано облік основних засобів та нематеріальних активів. Система забезпечує можливість ведення бухгалтерського та податкового обліку основних засобів. В MASTER:Бухгалтерії налаштовані документи введення в експлуатацію, передачі в монтаж, переміщення, списання, розкомплектації та комплектації основних засобів. В системі також налаштовані документи, які обліковують операції із оренди, передачі в заставу основних засобів. Також автоматично нараховується амортизація, забезпечено проведення інвентаризації, переоцінки, індексації основних засобів. Система містить відомості залишків та руху основних засобів та нематеріальних активів, звіт по амортизації.

Одним із напрямів розвитку системи бухгалтерського обліку є впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності. Така необхідність зумовлена глобалізацією економіки, яку слід розуміти як створення глобальних виробництв, організацію товарних та фінансових глобальних ринків, формування системи глобального управління та глобального інформаційного його забезпечення, включаючи інформацію бухгалтерського обліку.

Практика свідчить, що використання МСФЗ забезпечує: зменшення ризику для кредиторів та інвесторів, зниження витрат кожної країни на розробку власних стандартів, поглиблення міжнародної кооперації в галузі бухгалтерського обліку, однозначне розуміння фінансової звітності та зростання довіри до її показників у всьому світі [43, с. 54].

Отже, впровадження міжнародних стандартів обліку та звітності в якості національних розширює межі системи бухгалтерського обліку та забезпечує довіру до інформаційно-аналітичної бази всіх заінтересованих користувачів. Проте, при адаптації міжнародних стандартів обліку та звітності до умов вітчизняної облікової практики необхідно враховувати особливості національної економіки країни.

За будь-яких умов врахування глобальних тенденцій означатиме зміну методології бухгалтерського обліку відповідно до вимог МСФЗ. Це потребує перебудови національної системи бухгалтерського обліку для забезпечення інтересів внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Отже, для удосконалення методики обліку наявності та надходження основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України вважаємо за необхідним відображення даних результатів за міжнародними стандартами.

Для проведення обліку надходження основних засобів в бюджетній установі за міжнародними стандартами (наприклад, IFRS) можуть бути застосовані наступні кроки:

1. Реєстрація надходження основних засобів в обліку. Кожен новий основний засіб повинен бути зафіксований у облікових реєстрах та системах установи. Важливо визначити його вартість, віднести до відповідного рахунку та правильно оцінити.

2. Оцінка основних засобів. На підставі інформації про надходження основних засобів необхідно провести оцінку їх вартості та коректно відобразити цю інформацію в облікових документах.

3. Амортизація основних засобів. Згідно з міжнародними стандартами, основні засоби повинні бути амортизовані протягом їх корисного терміну використання. Для цього слід визначити метод амортизації та правильно оцінити суму амортизації.

4. Аудит та перевірка обліку. Для забезпечення вірності обліку надходження основних засобів, бюджетна установа може залучити

аудиторську компанію для проведення аудиту та перевірки облікових процедур.

Дотримання міжнародних стандартів у обліку надходження основних засобів допоможе уникнути помилок у фінансовій звітності, а також сприятиме підвищенню довіри до фінансової звітності установи.

Пропонуємо складати Примітки до фінансової звітності бюджетної установи у розділі «Основні засоби» згідно з міжнародним стандартом. Ця примітка повинна містити детальну інформацію про основні засоби бюджетної установи, таку як їх вартість, стан, методи оцінки, зміни в їхній кількості та вартості протягом звітного періоду, а також будь-які інші важливі питання, пов'язані з основними засобами. Ця інформація дозволить користувачам фінансової звітності отримати повну картину про стан та управління основними засобами бюджетної установи.

Перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності зазвичай є складним процесом, який потребує значних витрат коштів, ресурсів та часу.

Враховуючи вимоги законодавства України та міжнародних стандартів, визначимо організаційні етапи переходу до їх застосування (табл. 2.11). Впровадження міжнародних стандартів в облік основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України за допомогою програми MASTER:Бухгалтерії може бути реалізовано через кілька ключових напрямків:

1. Провести детальний аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зокрема стандарту IAS 16 «Основні засоби».

2. Налаштувати програму MASTER:Бухгалтерії для відповідності вимогам МСФЗ. Це може включати оновлення форм звітності, облікових реєстрів та алгоритмів обліку.

3. Організувати тренінги для бухгалтерів та фінансових спеціалістів з ознайомленням з ними з міжнародними стандартами та специфікою роботи з програмою MASTER:Бухгалтерії.

Організаційні етапи процесу переходу до застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Інституті органічної хімії Національної академії наук України

Етап	Сутність
Етап перший – етап ознайомлення із стандартами міжнародної фінансової звітності	спеціалісти Інституту органічної хімії Національної академії наук України вивчають МСФЗ і знаходять основні відхилення від них у поточному бухгалтерському обліку, а також визначають стандарти, якими компанія змогла б керуватися при складанні звітності
Другий етап полягає у складанні облікової політики МСФЗ на початку переходу до міжнародних стандартів звітності	важливим кроком є вибір оптимальної облікової політики з урахуванням вимог міжнародних стандартів фінансової звітності
Третім етапом є введення альтернативних методів обліку	підприємство повинно обрати один з методів обліку, які передбачені міжнародними стандартами. Вони надають можливість вибору основного підходу та дозволеного альтернативного для обліку деяких операцій та подій
Четвертий етап включає розрахунок відповідних показників для включення у фінансову звітність за МСФЗ	проведення аудиту потрібно для виявлення та усунення можливих помилок у початкових джерелах, щоб уникнути відтворення їх у звітності за міжнародними стандартами.

Джерело: сформовано на основі даних підприємства

4. Використовувати можливості програм для автоматизації процесів обліку основних засобів, включаючи облік амортизації, переоцінки та вибуття активів відповідно до міжнародних стандартів.

5. Розробити та впровадити внутрішній контроль для забезпечення точності та достовірності обліку основних засобів, що відповідає вимогам МСФЗ.

6. Запровадити регулярний моніторинг та аудит основних засобів для виявлення можливих невідповідностей та їх усунення.

7. Залучити зовнішніх консультантів або аудиторів, які мають досвід у впровадженні МСФЗ, для отримання рекомендацій та підтримки в процесі переходу.

Висновки до розділу 2

Інститут органічної хімії НАН України є одним з провідних наукових закладів Національної академії наук України.

За результатами проведеного аналізу видно, що у 2023 році Інститут органічної хімії Національної академії наук України зменшив обсяги свого сукупного капіталу аж на 7704,30 тис. грн. порівняно з 2021 р.

Надаючи загальну оцінку структурі та динаміці капіталу Інституту органічної хімії Національної академії наук України було визначено, що головне місце в даній структурі належить власному капіталу підприємства, що відповідає установленій структурі бюджетної організації.

Обсяги витрат бюджетної організації Інституту органічної хімії Національної академії наук України у 2023 році перевищували обсяги доходів, тому заклад мав дефіцит за своєю діяльністю у сумі 7389,7 тис. грн, а у 2021 та 2022 роках обсяги дефіциту сягали 16182,8 та 5104,3 тис. грн відповідно, що свідчить про перевищення витрат закладу порівняно з його фінансуванням.

Відзначимо, що облікову політику підприємства розроблено на високому рівні, питання обліку основних засобів описано із врахуванням останніх вимог українського законодавства.

По кожному об'єкту основних засобів, ще в момент його придбання, визначається перелік основних технічних характеристик, що впливають на економічні вигоди, очікувані до одержання від експлуатації даного об'єкта. Після чого, використовуючи дані технічної документації по обраних технічних характеристиках конкретного об'єкта основних засобів, здійснюється розрахунок планованого обсягу економічної вигоди від експлуатації такого об'єкта.

Первісна вартість основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України нестабільна і може в процесі експлуатації основних засобів змінюватися у зв'язку зі здійсненням робіт (витрат) з

поліпшення об'єкта основних засобів, що приводять до збільшення (у порівнянні зі спочатку очікуваними) майбутніх економічних вигод від експлуатації даного об'єкта.

Більшість положень щодо організації обліку поліпшення основних засобів визначаються головним бухгалтером, вони регламентовані в усній формі і документально закріплені. Але всі операції та їх відображення в бухгалтерському обліку відповідають чинному законодавству.

Організація бухгалтерського обліку основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України ведеться згідно з Законом України від 16.07.99 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, норм податкового законодавства, з метою забезпечення єдиних (постійних) принципів, методів, процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складанні фінансової звітності.

Документи, які надходять у бухгалтерію Інституту, ретельно перевіряються за якісними критеріями на достовірність, законність, правильність, точність. Відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку оперативно здійснює бухгалтер підприємства після обробки документів: групування, таксування, контирування, реєстрування. Склад раціональної послідовності складання та обробки документів: первинні документи, картки аналітичного обліку, оборотні відомості аналітичного обліку, реєстри синтетичного обліку, головна книга, фінансова звітність.

Синтетичний облік основних засобів відповідно до Плану рахунків бюджетної організації ведеться на активному рахунку 10 «Основні засоби», який призначений для обліку наявності і руху як власних основних засобів, так і отриманих на умовах фінансового лізингу (оренди), а також орендованих цілісних майнових комплексів, які входять до складу основних засобів.

Аналітичний облік основних засобів ведуть за групами й об'єктами. Групою основних засобів є сукупність однотипних за функціональним призначенням і технічними характеристиками об'єктів.

Таким чином, облік основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України регламентується низкою документів, а саме: наказом про облікову політику бюджетної організації, графіком документообігу, операграмою поточного контролю, положенням про бухгалтерську службу, положенням про головного бухгалтера, посадовими інструкціями, положеннями про відділ внутрішнього аудиту тощо.

Інститут органічної хімії НАНУ кожного року складає такі форми звітності як: Баланс та звіт про фінансові результати.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Методичні прийоми аналізу основних засобів

Ефективність використання основних засобів показує, який результат отримає підприємство (наприклад, у вигляді обсягу випущеної продукції або розмірі прибутку) в процесі їх експлуатації в розрахунку на одиницю вкладених у них ресурсів. Відповідно підвищення ефективності полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил в порівнянні з витратами.

Для характеристики стану і руху основних засобів на підприємстві використовують такі показники, які наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Показники стану та руху основних засобів підприємства

Показники	Формула для розрахунку
Вартість основних засобів на визначену дату [5]	$ОФк = ОФп + ОФвв - ОФвив$, де ОФп, ОФк - вартість основних засобів на початок та кінець періоду; ОФвв - вартість введених основних засобів; ОФвив - вартість виведених основних засобів
Темп зміни вартості основних засобів [23]	$Тзм.ОФ = ОФк / ОФп \times 100\%$, де ОФк – вартість основних засобів на кінець періоду; ОФп – вартість основних засобів на початок періоду
Коефіцієнт відновлення основних засобів [5]	$Квідн = ОФвв / ОФк$, де ОФвв - вартість введених за період основних засобів; ОФк – вартість основних засобів на кінець періоду
Коефіцієнт вибуття основних засобів [6]	$Квиб = ОФвив / ОФп$, де ОФвив - вартість виведених за період основних засобів; ОФп – вартість основних засобів на початок періоду
Коефіцієнт зносу основних засобів [8]	$Кзн = А / ОФперв$, де А - сума амортизаційних відрахувань за весь період експлуатації основних засобів; ОФперв – вартість основних засобів (первісна або відновлена) на кінець періоду

Продовження табл. 3.1

Показники	Формула для розрахунку
Коефіцієнт придатності основних засобів [8]	$K_{\text{прид}} = \text{ОФзал} / \text{ОФперв}$; або $K_{\text{прид}} = 1 - K_{\text{зн}}$, де ОФзал – залишкова вартість основних засобів на кінець періоду; ОФперв – вартість основних засобів (первісна або відновлена) на кінець періоду

При оцінці руху основних засобів слід враховувати наявність у підприємства в остатньому обсязі джерел для їх придбання, а також доцільність вибуття. Необхідно оцінити вплив операцій, пов'язаних із рухом основних засобів, на фінансові результати і на фінансовий стан підприємства (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Вплив руху основних засобів на фінансові результати та фінансовий стан підприємства

Зміст господарської операції	Вплив господарської операції з основними засобами	
	на фінансові результати	на фінансовий стан
Надходження основних засобів		
Отримано безоплатно	Збільшується собівартість продукції, що при низькій фондовіддачі безоплатно отриманих основних засобів може призвести до зменшення прибутку і рентабельності	Веде до зростання фінансової стійкості підприємства. Збільшується розмір власного капіталу
Поточна оренда основних засобів	Збільшуються витрати на суму орендованої плати	Скорочується величина власного капіталу за рахунок зменшення чистого прибутку
Придбання основних засобів	Збільшуються витрати на суму купівлі	Збільшуються необоротні активи підприємства, змінюється структура капіталу підприємства. Сповільнюється оборот капіталу, скорочуються розміри найбільш ліквідних активів, погіршується платоспроможність
Лізинг	Збільшуються витрати організації, зараховують на собівартість продукції на суму орендованої плати та відсоток по лізингу, а також на суму витрат з капітального ремонту	Збільшується сума необоротних активів і сума заборгованості орендодавцям

Продовження табл. 3.2

Зміст господарської операції	Вплив господарської операції з основними засобами	
	на фінансові результати	на фінансовий стан
Вибуття основних засобів		
Внесення до статутного капіталу дочірнього підприємства	Внесок за ціною угоди вище залишкової веде до зростання операційних доходів, інакше – збитки відносять на зменшення фінансового результату	Структура майна (частка оборотних і необоротних активів) не змінюється
Безоплатно передача раніше куплених основних засобів	Фінансовий результат зменшується на величину втрат від безоплатної передачі основних засобів	Зменшується величина необоротних активів і власного капіталу на суму залишкової вартості вибулих основних засобів, у результаті чого змінюється структура майна і джерел фінансування
Продаж основних засобів	Формуються надходження коштів	Зменшується розмір основних засобів, підвищується ліквідність балансу, прискорюється оборот капіталу. Оцінка даної операції також повинна проводитися з точки зору виробничої потреби
Ліквідація основних засобів	Формується надходження коштів у розмірі ліквідаційної вартості	Власні кошти зменшуються на суму недорахованої амортизації

Джерело: [3, с.156-157]

1) узагальнюючі, що характеризують ефективність використання всієї сукупності основних засобів;

2) приватні, що характеризують ефективність використання окремих елементів основних засобів (обладнання, виробничих потужностей) (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Показники ефективного використання основних засобів підприємства

Показники	Формула для розрахунку
1. Узагальнюючі показники	
Капіталовіддача [5]	$F_v = Q_{rp} / OF_{сер.p.}$, де Q_{rp} – обсяг реалізованої (товарної) продукції за період; $OF_{сер.p.}$ – середньорічна вартість основних засобів за період

Продовження табл. 3.3

Показники	Формула для розрахунку
Капіталомісткість [5]	$F_m = OF_{сер.р.} / Q_{рп}$, або $F_m = 1 / F_v$, де $Q_{рп}$ – обсяг реалізованої (товарної) продукції за період; $OF_{сер.р.}$ – середньорічна вартість основних засобів за період; F_m – фондвіддача
Капіталоозброєність [6]	$F_o = OF_{сер.р.} / Ч_{сер.об.}$ де $OF_{сер.р.}$ – середньорічна вартість основних засобів за період; $Ч_{сер.об.}$ – середньооблікова чисельність працівників
Рентабельність основних засобів [5]	$Р_{оф} = П / OF_{сер.р.}$, де $П$ – прибуток підприємства за період; $OF_{сер.р.}$ – середньорічна вартість основних засобів за період
2. Приватні показники	
Коефіцієнт залучення устаткування у виробничий процес [23]	$K = N_{вст} / N_{заг}$, де $N_{заг}$ – загальна кількість одиниць устаткування; $N_{вст}$ – кількість одиниць встановленого устаткування
Коефіцієнт екстенсивного навантаження устаткування [5]	$K_{екст} = T_{факт} / T_{макс}$, де $T_{факт}$ – фактичний фонд робочого часу устаткування за звітний період, год; $T_{макс}$ – максимально можливий фонд робочого часу устаткування за звітний період, год
Коефіцієнт інтенсивного навантаження устаткування [5]	$K_{інт} = Q_{факт} / Q_{п}$, де $Q_{факт}$ – фактична продуктивність устаткування (в натуральних одиницях) в одиницю часу; $Q_{п}$ – паспортна продуктивність устаткування в одиницю часу
Коефіцієнт інтегрального навантаження устаткування [5]	$K_{інтегр} = K_{екст} \times K_{інт}$, де $K_{екст}$ – коефіцієнт екстенсивного навантаження устаткування; $K_{інт}$ – коефіцієнт інтенсивного навантаження устаткування
Коефіцієнт змінності [5]	$K_{зм} = (N_1 + N_2 + N_3) / N_{вст}$, де N_1, N_2, N_3 – кількість одиниць устаткування, що працює в 1, 2 та 3-тю зміни; $N_{вст}$ – кількість встановленого устаткування
Коефіцієнт використання виробничої потужності [5]	$K_{вп} = Q_{факт} / ВП_{сер.}$, де $Q_{факт}$ – фактичний обсяг виробництва продукції за рік у натуральних одиницях; $ВП_{сер.}$ – середньорічна виробнича потужність в натуральних одиницях
Коефіцієнт зайнятості виробничої площі [8]	$K_{з.пл} = S_{уст.} / S_{пл.}$, де $S_{уст.}$ – площа, що зайнята безпосередньо устаткуванням, кв. м.; $S_{пл.}$ – виробнича площа, кв. м.

Для характеристики ефективності використання площ підприємства застосовують такі показники:

– обсяг виробництва продукції в натуральних показниках на 1 кв. м площі, зайнятої устаткуванням;

– обсяг виробництва продукції в натуральних показниках на 1 кв. м виробничої площі;

– обсяг виробництва в натуральних показниках на 1 кв. м загальної площі [23, с.62].

Таким чином, підвищення ефективності використання основних засобів є одним із найважливіших завдань управління підприємством. І для оцінки забезпечення підприємства основними засобами, їх руху та використання недостатньо розрахувати один або два показника, необхідно використовувати показники в комплексі. Це дозволить з'ясувати поточний стан і знайти резерви підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві, прийняти обґрунтовані управлінські рішення щодо основних засобів з метою досягнення цілей підприємства.

3.2. Аналіз основних засобів та ефективності їх використання

Аналіз забезпеченості Інституту органічної хімії Національної академії наук України основними засобами наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Аналіз динаміки основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Група основних засобів	Залишкова вартість за роками, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Виробничого призначення:	347473725	353796719	345910035	6322994	-7886684	1,82	-2,23
- будівлі та споруди	88590698	97046440	94398849	8455742	-2647591	9,54	-2,73
- машини та обладнання	243765939	240935566	241514386	-2830373	578820	-1,16	0,24
- транспортні засоби	2759614	2405818	1591186	-353796	-814632	-12,82	-33,86
- інші	18680467	13408896	8405614	-5271571	-5003282	-28,22	-37,31
Невиробничого призначення	-	-	-	-	-	-	-
Всього	353796719	347473725	345910035	-6322994	-1563690	-1,79	-0,45

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Отже, в Інституті органічної хімії Національної академії наук України є в наявності лише основні засоби виробничого призначення, залишкова вартість яких на кінець 2022 року становила 345910035 тис. грн. У 2022 році залишкова вартість основних засобів порівняно з 2021 роком зменшилася загалом на 6322994 тис. грн., або 1,79% за рахунок зменшення залишкової вартості за всіма група основних засобів, окрім будівель та споруд.

У 2023 році порівняно із 2022 роком відбулося зменшення залишкової вартості основних засобів загалом на 1563690 тис. грн., або на 0,45% внаслідок зменшення залишкової вартості за всіма група основних засобів, окрім машин та обладнання.

Визначення структури основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України представлено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Структура основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Група основних засобів	Залишкова вартість за роками, тис. грн.			Структура основних засобів за роками, %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Виробничого призначення:	347473725	353796719	345910035	100	100	100
- будівлі та споруди	88590698	97046440	94398849	25,04	27,43	27,29
- машини та обладнання	243765939	240935566	241514386	68,9	68,1	69,82
- транспортні засоби	2759614	2405818	1591186	0,78	0,68	0,46
- інші	18680467	13408896	8405614	5,28	3,79	2,43
Невиробничого призначення	-	-	-	-	-	-
Всього	353796719	347473725	345910035	100	100	100

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Як бачимо, суттєвих змін у структурі основних засобів Інституту протягом аналізованого періоду не відбулося. Основна частка основних засобів припадає на машини та обладнання, яка коливається від 68,9% у 2021 році до 69,82% у 2023 році. У 2023 році підвищення частки машин та обладнання відбулося за рахунок відповідного зниження часток будівель та споруд, транспортних засобів та інших основних засобів.

Первісна вартість основних засобів на кінець 2023 року становила 345910035 тис. грн., сума нарахованого зносу – 404503244 тис. грн., ступінь зносу основних засобів – 54% (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Визначення та динаміка зносу основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2022	2023	2022	2023
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	745325402	745408414	750413279	83012	5004865	0,01	0,67
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	353796719	347473725	345910035	-6322994	-1563690	-1,79	-0,45
Сума зносу основних засобів, тис. грн.	391528683	397934689	404503244	6406006	6568555	1,64	1,65
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,53	0,53	0,54	0,008535	0,005193	1,62	0,97
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,47	0,47	0,46	-0,00854	-0,00519	-1,80	-1,11

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Таким чином, протягом аналізованого періоду відбувається збільшення ступеню зносу основних засобів Інституту з 53% до 54% та відповідно зменшення ступеню придатності основних засобів із 47% до 46%.

Отже, можна зробити висновок, що Інститут органічної хімії Національної академії наук України робить акцент на використанні оборотних засобів, при цьому не приділяє належної уваги оновленню основних засобів. В той же час коефіцієнт зносу основних засобів не є критичним для Інституту, і вони залишаються придатними до експлуатації ще майже на 56%.

3.3. Внутрішньогосподарський контроль наявності та дотриманням умов збереження основних засобів

Система внутрішнього контролю Інституту органічної хімії Національної академії наук України є її невід'ємним елементом, що забезпечує стабільність розвитку підприємства та попереджає виникненню потенційно можливих помилок і можливих витрат, при цьому забезпечує законність, надійність та ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

Правильна організація внутрішнього контролю будь-якого суб'єкта господарювання у нинішніх умовах бізнес-середовища є запорукою успішного розвитку, стабільності та його стійкості. Відповідальними за внутрішній контроль у Інституту органічної хімії Національної академії наук України є його власник та підрозділи підприємства, котрі відслідковують формування розрахунків з контрагентами (бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером, обов'язки якого щодо контролю визначені спеціальними положеннями, економічний відділ юридичний відділ, відділ постачання).

До головних об'єктів внутрішнього контролю в Інституті органічної хімії Національної академії наук України належать договори, укладені Товариством з контрагентами, записи в облікових регістрах, господарські операції та розрахунки з контрагентами, дані про порушення та зловживання в облікових регістрах, які підтверджуються документально у актах ревізії, перевірок, висновках аудиторів, постановках правоохоронних органів.

Завданням системи внутрішнього контролю щодо операцій із забезпечення виконання договірних зобов'язань в Інституту органічної хімії Національної академії наук України є чітке закріплення послідовності їх виконання та контролю за ними у відповідній документації, наприклад, наказах, положеннях та внутрішніх розпорядчих документах.

Системи внутрішнього аудиту в Інституті органічної хімії Національної академії наук України не створено.

Надзвичайно дієвим методом задля удосконалення ведення обліку та контролю основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України було б введення внутрішньогосподарського аудиту основних засобів.

Внутрішній аудит у практиці суб'єктів господарювання здебільшого досі залишається новим поняттям, тоді як за кордоном підрозділи внутрішнього аудиту в різних сферах діяльності функціонують ще з ХІХ ст. Історично внутрішній аудит з'явився, так як управлінці підприємства мають забезпечити ефективність функціонування його підрозділу і тому потребують інформацію про наявність, рівень використання та збереженість активів. Необхідність у внутрішньому аудиті зумовлена також тим, що верхня управлінська ланка не займається безпосередньо контролем повсякденної діяльності структурних підрозділів суб'єкта господарювання, тому й існує потреба в інформації, що формується на більш низькому рівні [29].

Внутрішній аудит передбачає діяльність служби внутрішнього аудиту або внутрішнього аудитора, який є штатним працівником підприємства. Відповідно до п. МСА 610 «Розгляд роботи внутрішнього аудиту» внутрішнім аудитом є діяльність з оцінювання, що організовується в межах господарюючого суб'єкта та яку здійснює відокремлений відділ [73]. Тому аналізованому підприємству варто було б створити нову штатну одиницю «внутрішній аудитор», адже обсяги діяльності фермерського господарства поки не є настільки великими, щоб створювати цілу службу.

Внутрішній аудит господарства полягає у здійсненні перевірок та проведенні оцінки, як правило, певних елементів (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Основні елементи внутрішнього аудиту в Інституті органічної хімії
Національної академії наук України

Джерело: сформовано на основі даних підприємства

Внутрішній аудитор, як правило, нестиме відповідальність перед керівником фірми за спостереженням і контролюванням як функціонує система бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю. У його безпосередні функції повинні входити формування рекомендації з удосконалення цих систем, проведення експертизи фінансової та оперативної інформації, огляд коштів, контроль виконання всіма підрозділами підприємства його внутрішньої політики щодо здійснення діяльності [5].

Внутрішній аудитор на відміну від зовнішнього є підконтрольним керівнику в більшій мірі, тому в нього при вирішенні окремих завдань є більша довіра до внутрішнього аудитора, ніж до зовнішнього, адже він прагне впевненості в нерозголошенні інформації.

Метою проведення внутрішнього аудиту основних засобів підприємства є встановлення об'єктивної інформації про обсяги основних засобів, відображених у фінансової звітності, формування думки аудитора про достовірність, законність, повноту й об'єктивність операцій, які

відображені в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, донесення результатів своєї роботи у вигляді звіту, який надає можливість звернути увагу керівництва на відповідні проблеми й недоліки.

Завдання внутрішнього аудиту основних засобів наведено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Завдання внутрішнього аудиту основних засобів

Джерело: сформовано на основі даних підприємства

Метою внутрішньої перевірки фахівцем основних засобів було б визначення певних моментів (рис. 3.3).

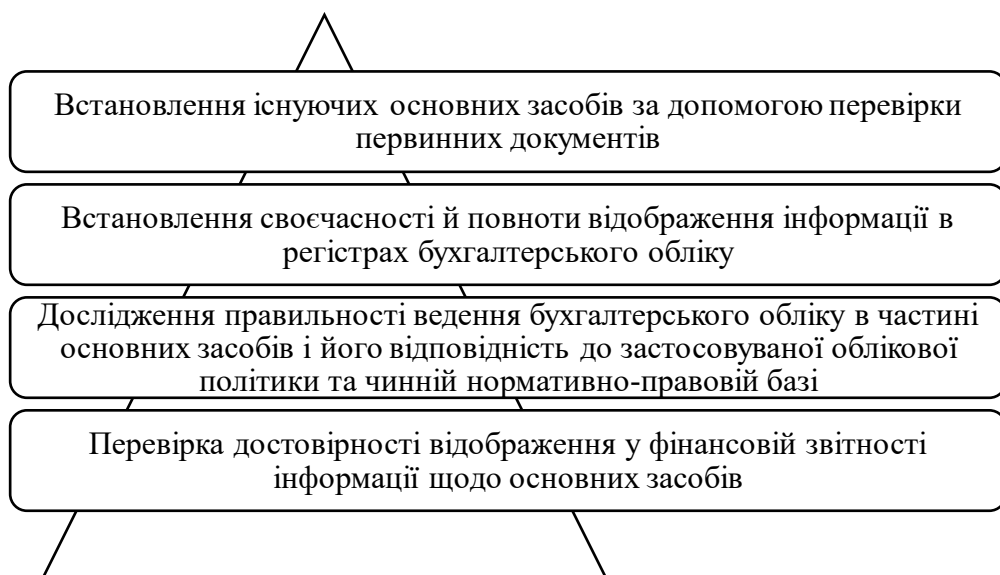

Рис. 3.3. Мета внутрішньоаудиторської перевірки основних засобів

Джерело: сформовано на основі даних підприємства

У процесі здійснення внутрішнього аудиту основних засобів можна порекомендувати, щоб аудитор застосовував низку методичних прийомів (рис. 3.4).

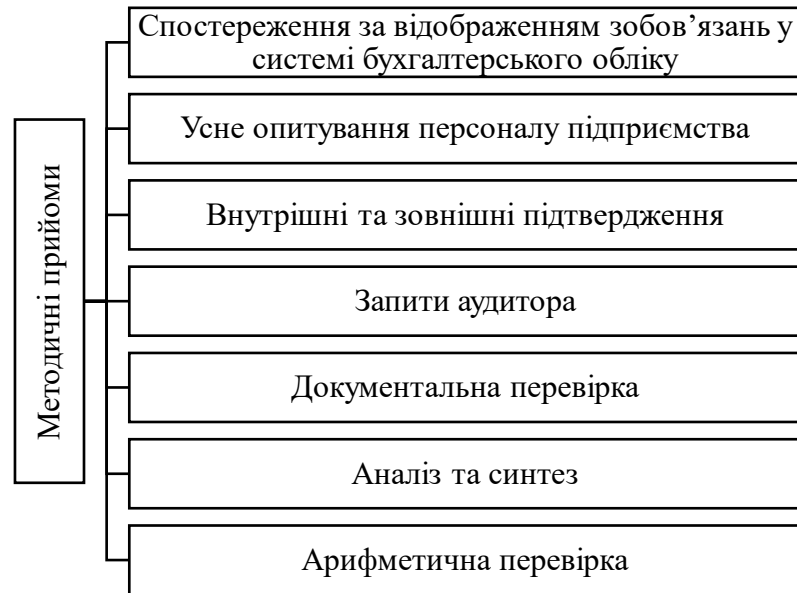

Рис. 3.4. Методичні прийоми при здійсненні аудиту основних засобів

Джерело: сформовано на основі даних підприємства

Процес внутрішньоаудиторської перевірки основних засобів рекомендуємо здійснювати за такими аналітичними процедурами (рис. 3.5).

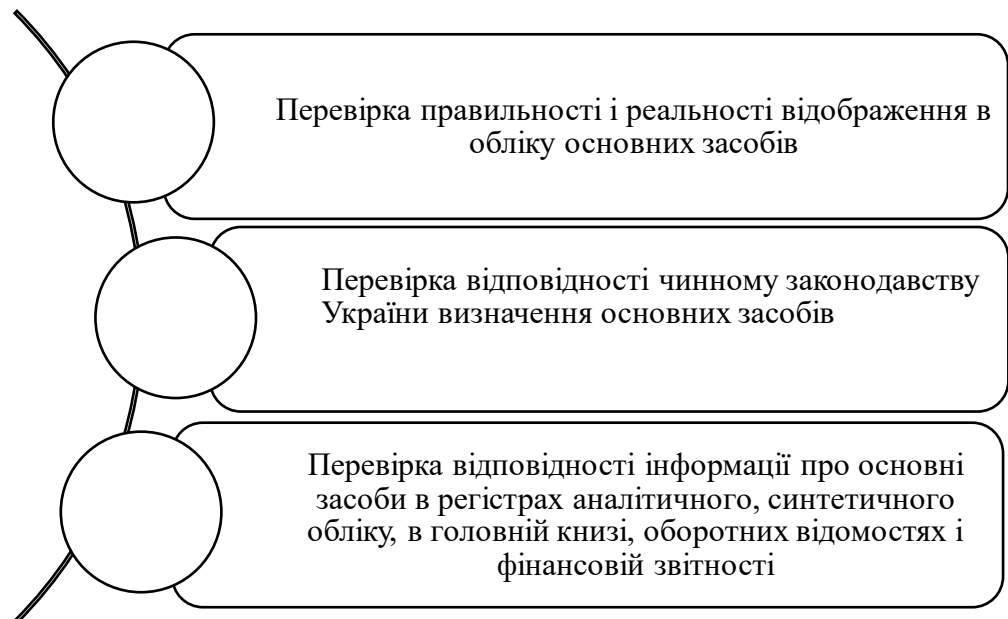

Рис. 3.5. Аналітичні процедури при проведенні аудиту основних засобів

Джерело: сформовано на основі даних підприємства

З метою скорочення часу проведення внутрішнього аудиту із одночасним забезпеченням його якості рекомендуємо в Інституті органічної хімії Національної академії наук України використовувати певну методику здійснення внутрішнього аудиту (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Методика здійснення внутрішнього аудиту

Перелік положень	Характеристика
Загальні положення	Визначається перелік завдань та цілей внутрішнього аудиту, законів, положень, методичних вказівок і інструкцій, якими керується аудитор в процесі перевірки. При визначенні цілей слід враховувати особливості системи контролю та корпоративного управління
Планування аудиту	План аудиторської перевірки розробляє аудитор, відповідальний за проведення перевірки, затверджує керівник служби. При складанні плану слід враховувати попередній досвід та рівень компетенції працівників служби внутрішнього аудиту. Процедури даного етапу включають визначення термінів та обсягів, перелік первинних документів, реєстрів синтетичного та аналітичного обліку, іншої документації та порядок їх використання аудитором в процесі своєї діяльності. Необхідно скласти загальний план аудиту із визначеними строками та графіками перевірки. Необхідною умовою успішного здійснення внутрішнього аудиту є розробка типової програми відповідно до затвердженого плану.
Розробка графіку внутрішнього аудиту	На даному етапі визначають предмет, затверджують обсяг та термін проведення аудиторських перевірок, визначають методи оцінки ризику системи внутрішнього контролю.
Інформаційне забезпечення	Працівники служби внутрішнього аудиту здійснюють збір, реєстрацію, узагальнюють інформацію, визначають її обсяг, місце збору, методи обробки. Оцінка на достовірність, точність, повноту та своєчасність наданої інформації
Оцінка діяльності систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю	Перевірка правильності організації, методології і техніки ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, відповідності діючим нормативним актам та установчим документам. Розробка і надання пропозицій щодо удосконалення організації систем обліку та внутрігосподарського контролю.
Фінансово-економічний аналіз	Проводиться фінансово-економічний аналіз, зокрема здійснюється розрахунок та оцінка коефіцієнтів ліквідності; розрахунок та оцінка фінансової стійкості, розробляється фінансова стратегія та тактика, здійснюється прогнозний аналіз впливу об'єктивних факторів та оцінка умов функціонування на перспективу.

Перелік положень	Характеристика
Систематизація результатів перевірки	Результати своєї роботи внутрішній аудитор оформляє у вигляді звіту, що надає можливість звернути увагу керівника на певні недоліки. На цьому етапі аудитор замається проведенням консультацій для прийняття ефективних управлінських рішень та бере участь у пошуках рішень у випадку виникнення суперечностей

Джерело: сформовано автором

Застосування на практиці узагальнених напрямів організування й методики внутрішнього аудиту основних засобів надасть можливість для поліпшення шляху формування інформації щодо підвищення ефективності її використання системою управління на Інституту органічної хімії Національної академії наук України.

Висновки до розділу 3

Ефективність використання основних засобів показує, який результат отримає підприємство (наприклад, у вигляді обсягу випущеної продукції або розмірі прибутку) в процесі їх експлуатації в розрахунку на одиницю вкладених у них ресурсів. Відповідно підвищення ефективності полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил в порівнянні з витратами.

В Інституті органічної хімії Національної академії наук України є наявності лише основні засоби виробничого призначення, залишкова вартість яких на кінець 2022 року становила 345910035 тис. грн. У 2022 році залишкова вартість основних засобів порівняно з 2021 роком зменшилася загалом на 6322994 тис. грн., або 1,79% за рахунок зменшення залишкової вартості за всіма група основних засобів, окрім будівель та споруд.

У 2023 році порівняно із 2022 роком відбулося зменшення залишкової вартості основних засобів загалом на 1563690 тис. грн., або на 0,45%

внаслідок зменшення залишкової вартості за всіма група основних засобів, окрім машин та обладнання.

Суттєвих змін у структурі основних засобів Інституту протягом аналізованого періоду не відбулося. Основна частка основних засобів припадає на машини та обладнання, яка коливається від 68,9% у 2021 році до 69,82% у 2023 році. У 2023 році підвищення частки машин та обладнання відбулося за рахунок відповідного зниження часток будівель та споруд, транспортних засобів та інших основних засобів.

Отже, можна зробити висновок, що Інститут органічної хімії Національної академії наук України робить акцент на використанні оборотних засобів, при цьому не приділяє належної уваги оновленню основних засобів. В той же час коефіцієнт зносу основних засобів не є критичним для Інституту, і вони залишаються придатними до експлуатації ще майже на 56%.

Надзвичайно дієвим методом задля удосконалення ведення обліку та контролю основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України було б введення внутрішньогосподарського аудиту основних засобів.

Метою проведення внутрішнього аудиту основних засобів підприємства є встановлення об'єктивної інформації про обсяги основних засобів, відображених у фінансовій звітності, формування думки аудитора про достовірність, законність, повноту й об'єктивність операцій, які відображені в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, донесення результатів своєї роботи у вигляді звіту, який надає можливість звернути увагу керівництва на відповідні проблеми й недоліки.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження, можна сформувати наступні висновки:

1. Досліджуване підприємство – Інститут органічної хімії НАН України є одним з провідних наукових закладів Національної академії наук України. Його виникнення пов'язане з діяльністю наукових шкіл видатних вчених-хіміків України члена-кореспондента АН СРСР С.М. Реформатського в Київському університеті та академіка АН УРСР В.Г. Шапошникова в Київському політехнічному інституті. Інститут органічної хімії НАН України пройшов великий і славний шлях випробувань роками Великої Вітчизняної війни, післявоєнного становлення і невтомної праці протягом останніх десятиріч.

Надаючи загальну оцінку структури та динаміки капіталу Інституту органічної хімії Національної академії наук України було визначено, що головне місце в даній структурі належить власному капіталу підприємства, що відповідає установленій структурі бюджетної організації.

2. Оперуючи поняттям «основні засоби», характеризують їх як засоби праці, що беруть участь у виробничих циклах, зберігаючи при цьому натуральну форму, а їхня вартість переходить на виготовлений товар у міру зношення (амортизації). Усі засоби, задіяні у виробничому процесі (машини, устаткування, технологічні лінії), створюють умови для його здійснення та слугують для переміщення та збереження предметів і продуктів праці (складські приміщення, транспортні засоби), є виробничими основними засобами. Економічна сутність і матеріально-речовий зміст основних та оборотних активів становлять цілісність, яка створює умови для здійснення технологічних процесів і роботи виробничого устаткування.

3. Відзначимо, що облікову політику підприємства розроблено на високому рівні, питання обліку основних засобів описано із врахуванням останніх вимог українського законодавства.

По кожному об'єкту основних засобів, ще в момент його придбання, визначається перелік основних технічних характеристик, що впливають на економічні вигоди, очікувані до одержання від експлуатації даного об'єкта. Після чого, використовуючи дані технічної документації по обраних технічних характеристиках конкретного об'єкта основних засобів, здійснюється розрахунок планованого обсягу економічної вигоди від експлуатації такого об'єкта.

Первісна вартість основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України нестабільна і може в процесі експлуатації основних засобів змінюватися у зв'язку зі здійсненням робіт (витрат) з поліпшення об'єкта основних засобів, що приводять до збільшення (у порівнянні зі спочатку очікуваними) майбутніх економічних вигод від експлуатації даного об'єкта.

Більшість положень щодо організації обліку поліпшення основних засобів визначаються головним бухгалтером, вони регламентовані в усній формі і документально закріплені. Але всі операції та їх відображення в бухгалтерському обліку відповідають чинному законодавству.

Організація бухгалтерського обліку основних засобів Інституту органічної хімії Національної академії наук України ведеться згідно з Законом України від 16.07.99 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, норм податкового законодавства, з метою забезпечення єдиних (постійних) принципів, методів, процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складанні фінансової звітності.

4. Документи, які надходять у бухгалтерію Інституту, ретельно перевіряються за якісними критеріями на достовірність, законність, правильність, точність. Відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку оперативно здійснює бухгалтер підприємства після обробки документів: групування, таксування, контирування, реєстрування. Склад раціональної послідовності складання та обробки документів: первинні

документи, картки аналітичного обліку, оборотні відомості аналітичного обліку, реєстри синтетичного обліку, головна книга, фінансова звітність.

5. Синтетичний облік основних засобів відповідно до Плану рахунків бюджетної організації ведеться на активному рахунку 10 «Основні засоби», який призначений для обліку наявності і руху як власних основних засобів, так і отриманих на умовах фінансового лізингу (оренди), а також орендованих цілісних майнових комплексів, які входять до складу основних засобів.

Аналітичний облік основних засобів ведуть за групами й об'єктами. Групою основних засобів є сукупність однотипних за функціональним призначенням і технічними характеристиками об'єктів.

Таким чином, облік основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України регламентується низкою документів, а саме: наказом про облікову політику бюджетної організації, графіком документообігу, операграмою поточного контролю, положенням про бухгалтерську службу, положенням про головного бухгалтера, посадовими інструкціями, положеннями про відділ внутрішнього аудиту тощо.

6. Інститут органічної хімії НАНУ кожного року складає такі форми звітності як: Баланс та Звіт про фінансові результати.

7. Отже, для удосконалення методики обліку наявності та надходження основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України вважаємо за необхідним відображення даних результатів за міжнародними стандартами.

Для проведення обліку надходження основних засобів в бюджетній установі за міжнародними стандартами (наприклад, IFRS) можуть бути застосовані наступні кроки: реєстрація надходження основних засобів в обліку; оцінка основних засобів; амортизація основних засобів; аудит та перевірка обліку.

Дотримання міжнародних стандартів у обліку надходження основних засобів допоможе правильно скласти фінансову звітність, а також сприятиме підвищенню довіри до фінансової звітності установи.

8. Ефективність використання основних засобів показує, який результат отримає підприємство (наприклад, у вигляді обсягу випущеної продукції або розмірі прибутку) в процесі їх експлуатації в розрахунку на одиницю вкладених у них ресурсів. Відповідно підвищення ефективності полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил в порівнянні з витратами.

9. В Інституті органічної хімії Національної академії наук України є наявності лише основні засоби виробничого призначення, залишкова вартість яких на кінець 2022 року становила 345910035 тис. грн. У 2022 році залишкова вартість основних засобів порівняно з 2021 роком зменшилася загалом на 6322994 тис. грн., або 1,79% за рахунок зменшення залишкової вартості за всіма групами основних засобів, окрім будівель та споруд.

У 2023 році порівняно із 2022 роком відбулося зменшення залишкової вартості основних засобів загалом на 1563690 тис. грн., або на 0,45% внаслідок зменшення залишкової вартості за всіма групами основних засобів, окрім машин та обладнання.

Суттєвих змін у структурі основних засобів Інституту протягом аналізованого періоду не відбулося. Основна частка основних засобів припадає на машини та обладнання, яка коливається від 68,9% у 2021 році до 69,82% у 2023 році. У 2023 році підвищення частки машин та обладнання відбулося за рахунок відповідного зниження часток будівель та споруд, транспортних засобів та інших основних засобів.

Отже, можна зробити висновок, що Інститут органічної хімії Національної академії наук України робить акцент на використанні оборотних засобів, при цьому не приділяє належної уваги оновленню основних засобів. В той же час коефіцієнт зносу основних засобів не є

критичним для Інституту, і вони залишаються придатними до експлуатації ще майже на 56%.

10. Надзвичайно дієвим методом задля удосконалення ведення обліку та контролю основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України було б введення внутрішньогосподарського аудиту основних засобів.

Метою проведення внутрішнього аудиту основних засобів підприємства є встановлення об'єктивної інформації про обсяги основних засобів, відображених у фінансовій звітності, формування думки аудитора про достовірність, законність, повноту й об'єктивність операцій, які відображені в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, донесення результатів своєї роботи у вигляді звіту, який надає можливість звернути увагу керівництва на відповідні проблеми й недоліки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України : документ 2755-VI, чинний, поточна редакція від 01.09.2018 р., підстава 2440-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011, № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.
2. Господарський кодекс України : документ 436-IV, чинний, поточна редакція від 01.10.2018 р., підстава 2258-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2003. № № 18–22. Ст. 144.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996 XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1999. № 40. Ст. 365.
4. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів від 07.02.2013 № 73. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
5. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>
6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». z0288-00, поточна редакція від 29.07.2022, підстава z0779-22. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
7. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 «Оренда». Документ z0487-00, поточна редакція від 07.02.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text>
8. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». Документ z1054-03, поточна редакція від 03.11.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text>

9. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів». Документ z0035-05, чинний, поточна редакція від 03.11.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text>

10. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість». Документ z0823-07, чинний, поточна редакція від 03.01.2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text>

11. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. Поточна редакція від 29.07.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

12. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів : Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. Поточна редакція від 18.10.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>

13. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність». Поточна редакція від 17.02.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

14. Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій : інструкція, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. Редакція від 23.02.2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU17035>

16. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій,

затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>

17. Агрес О. Г. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... к. е. н. : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О. Г. Агрес; Львівський нац. аграр. ун-т. – Львів, 2013. – 20 с.

18. Бондар Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Бондар. – К. : А. С. К., 2004. – 400 с.

19. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с.

20. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста / Т. А. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 2(23). – С. 22–36.

21. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч.-практ. посіб. / за ред. Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.

22. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. – К. : ЦУЛ, 2009. – 439 с.

23. Гарасим П. М. Курс фінансового обліку : навч. посіб. / П. М. Гарасим, Г. П. Журавель, П. Я. Хомин. – К. : Знання, 2007. – 566 с.

24. Гончарук Я. «Новітній» облік: класика чи модернізм? (до питання реформування бухгалтерського обліку) / Я. Гончарук, І. Яремко // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів : Коопосвіта, 2014. – Вип. 8. – 303 с.

25. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу : монографія / Л. В. Городянська. – К. : КНЕУ, 2008. – 224 с.

26. Гуцаленко, Л. В. Організація обліку та аудиту основних засобів / Л. В. Гуцаленко, А. С. Гловюк, І. В. Ковальчук // Економіка і суспільство. – 2017. – № 8. – С. 741–747.

27. Диба В. М. Облік та аналіз необоротних активів : моногр. / В. М. Диба. – К. : КНЕУ, 2008. – 288 с.
28. Дзюба О. М. Основні засоби підприємства: вітчизняні та міжнародні облікові особливості [Електронний ресурс] / О. М. Дзюба // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2016. – № 2(1). – С. 35-41. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2016_2\(1\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2016_2(1)_9)
29. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація / Н. Р. Домбровська // Економічні науки. Сер. Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(1). – С. 340–349.
30. Єпіфанова І. Ю. Аналіз відтворення і використання основних засобів підприємств Вінниччини / І. Ю. Єпіфанова, А. В. Базалицька // Економічний простір. – 2012. – № 58. – С. 172–177.
31. Жадан Т. А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект [Електронний ресурс] / Т. А. Жадан, Н. В. Лозова // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне фахове видання. – Вип. 8. – С. 1112–1116. Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/233.pdf>
32. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. / І. В. Жолнер. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
33. Завадський Й. С. Економічний словник / Й. С. Завадський, Г. Л. Вознюк, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
34. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. – Львів : Львівська політехніка, 2005. – 714 с.
35. Завадський Й. С. Економічний словник / Й. С. Завадський, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
36. Інформаційні системи і технології в обліку : лабораторний практикум / за ред. Л. О. Терещенко, Л. І. Іванова. – К. : КНЕУ, 2014. – 251.

37. Інформаційні системи і технології в обліку : тренінг на базі прикладного програмного рішення «1С: Бухгалтерія 8 для України» / за ред. Б. В. Кудрицького. – К. : КНЕУ, 2014. – 158 с.

38. Коваленко О. В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства / О. В. Коваленко, І. В. Громова // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – Вип. 7. – С. 20–27.

39. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – Вид. 4-те, допов. і перероб. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.

40. Кучеренко Т. Є. МСБО 16 «Основні засоби» відповідно до національних стандартів і податкового законодавства / Т. Є. Кучеренко // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – 2016. – Вип. 88(2). – С. 33–39.

41. Лишилєнко О. В. Фінансовий облік : навч. посіб. / О. В. Лишилєнко. – К. : Центр навч. літератури, 2008. – 556 с.

42. Манів З. О. Регіональна економіка : навч. посібник / З. О. Манів, І. М. Луцький, С. З. Манів. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 638 с.

43. Макурін А. А. Удосконалення методики розрахунку амортизації на основні засоби на підприємствах вуглевидобувної промисловості / А. А. Макурін // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Економіка. – 2016. – Вип. 1(1). – С. 469–474.

44. Михайлов А. М. Основні засоби: визначення та класифікація / А. М. Михайлов // Вісник СДАУ. – 2001. – Вип. 1(10). – С. 156–159.

45. Міщук І. П. Основні засоби як складова інфраструктурного забезпечення логістичної діяльності підприємств торгівлі / І. П. Міщук, Н. В. Печенюк // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2015. – Вип. 18. – С. 17–21.

46. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія / С. В. Мочерний. – К. : Академія, 2001. – 848 с.

47. Нужна О. А. Основні засоби у сільському господарстві України: проблеми забезпеченості та відтворення / О. А. Нужна // Економічні науки. Сер. Облік і фінанси. – 2015. – Вип. 12(1). – С. 215–223.
48. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика : навч. посібник / М. Ф. Огійчук. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – К. : Алерта, 2012. – 664 с.
49. Осипов В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Осипов. – Одеса : Маяк, 2005. – 724 с.
50. Очеретько Л. М. Особливості обліку основних засобів / Л. М. Очеретько, Н. С. Шубіна. // Економічний простір // Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – № 47. – С. 240–246.
51. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 2006. – 528 с.
52. Петрик О. А. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності / О. А. Петрик, В. Я. Савченко, Д. Є. Свідерський. – К. : КНЕУ, 2008. – 472 с.
53. Рзаєв Д. О. Основні засоби підприємства: аспекти та аналіз ефективності використання / Д. О. Рзаєв, С. Л. Рзаєва // Моделювання та інформаційні системи в економіці. – К. : КНЕУ, 2015. – № 91. – С. 235–246. –
54. Сарапіна, О. А. Актуальні проблеми обліку основних засобів підприємства : стаття / О. А. Сарапіна, Т. А. Пінчук. – Харків : Вісник ХДУ. – 2014. – № 8. – С. 123–126.
55. Скворцов І. Б. Ефективність інвестиційного процесу: методологія, методи і практика : моногр. / І. Б. Скворцов. – Львів : Львівська політехніка, 2003. – 312 с.
56. Смолувик Р. Ф. Основні напрямки підвищення використання основних засобів підприємства в сучасних умовах / Р. Ф. Смолувик // Вісник Національного технічного університету ХПІ. Сер. Інноваційні дослідження у наукових роботах студентів. – 2016. – № 19. – С. 111–114.

57. Сопко В. В. Організація та методика проведення аудиту : навч.-практ. посіб. / В. В. Сопко [та ін.]. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. , 2006. – 576 с.
58. Сопко В. Деякі питання термінології та класифікації засобів праці / В. Сопко, В. Карєв // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – С. 11–15.
59. Усач Б. Ф. Організація і методика аудиту : підруч. / Б. Ф. Усач, З. О. Душко, М. М. Колос. – К.: Знання, 2006. – 295 с.
60. Утенкова К. О. Аудит : навч. посіб. / К. О. Утенкова. – К. : Алерта, 2011. – 408 с.
61. Шара Є. Ю. Фінансовий облік I : навч. посібник / Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська-Гонтаренко. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 336 с.
62. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – Вид. 4-те, переробл. і доповн. – К. : Знання, 2015. – 572 с.
63. Шендригоренко М. Т. Основні засоби: проблемні аспекти визначення та організації документообігу на підприємствах / М. Т. Шендригоренко, Ю. В. Яковенко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Сер. Економічні науки. – 2017. – № 2. – С. 93–100.
64. Янчук Г. В. Основні зміни обліку основних засобів в державному секторі в зв'язку із введенням національних П(С)БО 121 «Основні засоби» / Г. В. Янчук, В. І Янчук // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 2. – С. 90–102
65. Манів З.О., Луцький І.М., Манів С.З. Регіональна економіка: Навчальний посібник. Магнолія 2006, 2008. – С. 638.
66. Коритний В. О. Шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах[Електронний ресурс] / В. О. Коритний // Облік і фінанси. – 2018. – № 1. – С. 53-58.
67. Шендригоренко М. Т. Основні засоби: проблемні аспекти визначення та організації документообігу на підприємствах [Електронний

ресурс] / М. Т. Шендригоренко, Ю. В. Яковенко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки. – 2017. – № 2. – С. 93-100.

68. Одношевна О. Концепт управління процесом обліку основних засобів [Електронний ресурс] / О. Одношевна // Економіка природокористування і охорони довкілля. – 2017. – 2017. – С. 130-137.

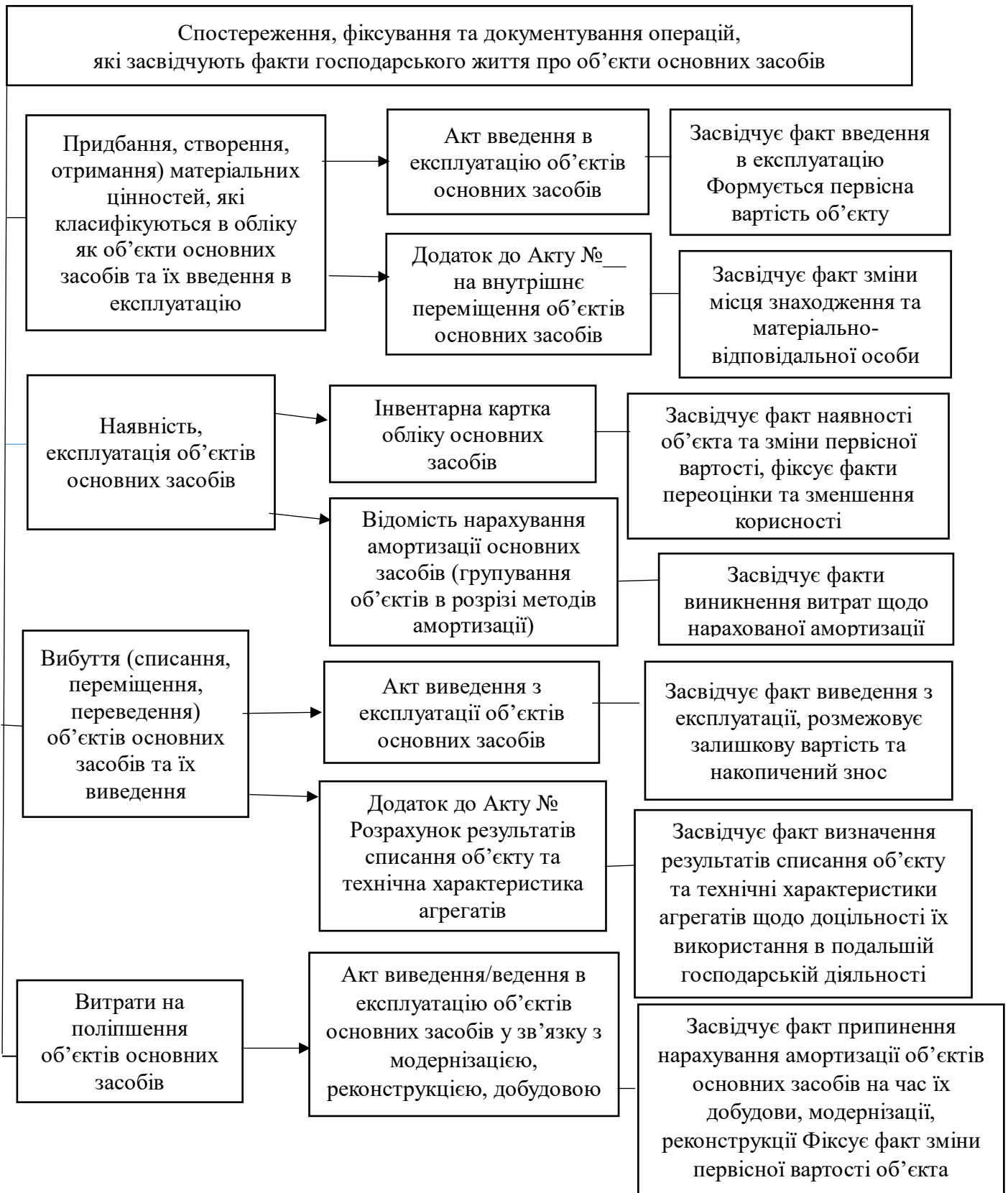
69. Шарманська В. М. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання [Електронний ресурс] / В. М. Шарманська, В. В. Вітюк // Молодий вчений. – 2018. – № 1(1). – С. 550-552.

70. Радіонова Н. Й. Організація внутрішньогосподарського контролю основних засобів на підприємствах України [Електронний ресурс] / Н. Й. Радіонова, О. В. Михайлюк // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» . – 2018. – № 14. – С. 37-39

ДОДАТКИ

Додаток А

Модель формування облікової інформації про об'єкти основних засобів

Додаток Б

Акт приймання-передачі основних засобів в Інституті органічної хімії Національної академії наук України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
13.09.2016 № 818

(найменування юридичної особи)

Ідентифікаційний код за
ЄДРПОУ

Акт приймання-передачі основних засобів

(місце складання)

Найменування юридичної (фізичної) особи, що передає основні засоби	Найменування юридичної (фізичної) особи, що приймає основні засоби	Інвентарний (номенклатурни й) номер	Кількіст ь	Первісна (переоцінена) вартість	Сума	Номер документа		Дата складання	
						Знос		Рік випуску (побудови)	Номер паспорта
						за одержу	всього		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Всього									

На підставі наказу, розпорядження _____ від «_____»

_____ 20__ р. № _____

проведено огляд

(назва об'єкта(ів))

Місцезнаходження

об'єкта(ів)

у

момент

передачі

(прийняття)

Коротка характеристика об'єкта(ів)

Об'єкт _____ технічним _____ умовам _____ відповідає/не _____ відповідає

(вказати, що саме не відповідає)

Висновок _____ комісії

Перелік _____ документації, _____ що _____ додається

Зворотний бік

Голова комісії _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії: _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Об'єкт основних засобів:

здав _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

прийняв _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Відмітка бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку:

Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку _____
(підпис) (посада, ініціали та прізвище)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Головний бухгалтер _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Додаток В

Баланс Інституту органічної хімії Національної академії наук України за 2021 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку в періодичній звітності
"Подання фінансової звітності"

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Установа/бюджет	ІНСТИТУТ ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ				
			2	0	2	2	0
Територія	ДЕСНЯНСЬКИЙ	за ЄДРПОУ	05417325				
Організаційно-правова форма господарювання	державна організація (установа, заклад)	за КОАТУУ	8036400000				
Орган державного управління	Національна академія наук України	за КОПФГ	425				
Вид економічної діяльності	Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук	за КОДУ	87614				
		за КВЕД	72.19				

Одиниця виміру: грн.
Періодичність: проміжна, річна

БАЛАНС
на 31 грудня 2021 року

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	Форма №1-дс
			На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Основні засоби:	1000	363 459 518	353 796 719
первісна вартість	1001	741 858 522	745 325 402
знос	1002	378 399 004	391 528 683
Інвестиційна нерухомість:	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	-	-
Нематеріальні активи:	1020	3 642	2 841
первісна вартість	1021	13 076	13 076
накопичена амортизація	1022	9 434	10 235
Незакінчені капітальні інвестиції	1030	-	-
Довгострокові біологічні активи:	1040	-	-
первісна вартість	1041	-	-
накопичена амортизація	1042	-	-
Залишки	1050	1 531 141	1 705 691
Виробництво	1060	-	-
Поточні біологічні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	364 994 301	355 505 251
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, у тому числі:	1110	-	-
цінні папери, крім акцій	1111	-	-
акції та інші форми участі в капіталі	1112	-	-
Поточна дебіторська заборгованість:			
за розрахунками з бюджетом	1120	-	-
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1125	-	200 000
за наданими кредитами	1130	-	-
за виданими авансами	1135	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1140	6 981	12 092
за внутрішніми розрахунками	1145	-	-
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	5 708	8 488
Поточні фінансові інвестиції	1155	-	-

Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:			
національній валюті, у тому числі в:	1160	2 214 901	340 885
касі	1161	110	110
казначействі	1162	2 214 791	340 775
установах банків	1163	-	-
дорозі	1164	-	-
іноземній валюті	1165	18 807 916	15 367 786
Кошти бюджетів та інших клієнтів на:			
єдиному казначейському рахунку	1170	-	-
рахунках в установах банків, у тому числі в:	1175	-	-
національній валюті	1176	-	-
іноземній валюті	1177	-	-
Інші фінансові активи	1180	-	-
Усього за розділом II	1195	21 035 506	15 929 251
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1200	35 247	30 593
БАЛАНС	1300	386 065 054	371 465 095

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ			
Внесений капітал	1400	119 596 887	122 936 685
Капітал у дооцінках	1410	254 841 762	254 841 762
Фінансовий результат	1420	9 497 941	-6 587 354
Капітал у підприємств	1430	-	-
Резерви	1440	-	-
Цільове фінансування	1450	-	-
Усього за розділом I	1495	383 936 590	371 191 093
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання:			
за цінними паперами	1500	-	-
за кредитами	1510	-	-
інші довгострокові зобов'язання	1520	-	6 000
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями			
Поточні зобов'язання:			
за платежами до бюджету	1540	256 234	38 425
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	-	-
за кредитами	1550	-	-
за одержаними авансами	1555	1 648 530	-
за розрахунками з оплати праці	1560	10 863	9 734
за розрахунками із соціального страхування	1565	-	-
за внутрішніми розрахунками	1570	-	-
інші поточні зобов'язання, з них:	1575	-	-
за цінними паперами	1576	-	-
Усього за розділом II	1595	1 915 627	54 159
III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1600	-	-
IV. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1700	212 837	219 843
БАЛАНС	1800	386 065 054	371 465 095

Керівник (посадова особа)

ЕП ВОВК
МИХАЙЛО
ВОЛОДИМИРОВ
 ІТЧ (підпис)

ВОВК МИХАЙЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ
 (власна та прізвище)

Головний бухгалтер (спеціаліст, на якого покладено виконання обов'язків бухгалтерської служби)

ЕП Фурманова
Лідія Олександрівна
 (підпис)

Фурманова Лідія Олександрівна
 (власна та прізвище)

Баланс Інституту органічної хімії Національної академії наук України за 2022 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку в державних сект
"Подання фінансової звітності"

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Установа/бюджет	ІНСТИТУТ ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ	Дата (рік, місяць, число)	2023 01 01
Територія	ДЕСНЯНСЬКИЙ ,м.Київ ,вул.Кухаря Академіка,буд.5(Мурманська ,5)	за СДРПОУ	05417325
Організаційно-правова форма господарювання	Державна організація(установа,заклад)	за КОАТУУ	8036400000
Орган державного управління	Національна академія наук України	за КОПФГ	-
Вид економічної діяльності	Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук	за КОДУ	87614
		за КВЕД	72.19

Одиниця виміру: грн.
Періодичність: проміжна, річна

БАЛАНС на 31 грудня 2022 року

Актив	Код ридка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Основні засоби:	1000	353 796 719	347 473 725
первісна вартість	1001	745 325 402	745 408 414
знос	1002	391 528 683	397 934 689
Інвестиційна нерухомість:	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	-	-
Нематеріальні активи:	1020	2 841	1 042
первісна вартість	1021	13 076	5 876
накопичена амортизація	1022	10 235	4 834
Незавершені капітальні інвестиції	1030	-	-
Довгострокові біологічні активи:	1040	-	-
первісна вартість	1041	-	-
накопичена амортизація	1042	-	-
Запаси	1050	1 705 691	1 656 967
Виробництво	1060	-	-
Поточні біологічні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	355 505 251	349 131 734
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, у тому числі:	1110	-	-
цінні папери, крім акцій	1111	-	-
акції та інші форми участі в капіталі	1112	-	-
Поточна дебіторська заборгованість:			
за розрахунками з бюджетом	1120	-	-
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1125	200 000	-
за наданими кредитами	1130	-	-
за наданими авансами	1135	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1140	12 092	3 786
за внутрішніми розрахунками	1145	-	-
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	8 488	927
Поточні фінансові інвестиції	1155	-	-

Грошові кошти та їх еквіваленти, розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:			
національній валюті, у тому числі в:			
касі	1160	340 885	759 905
казначействі	1161	110	110
установах банків	1162	340 775	759 795
дорозі	1163	-	-
іноземній валюті	1164	-	-
іноземній валюті	1165	15 367 786	16 410 750
Кошти бюджетів та інших клієнтів на:			
єдиному казначейському рахунку			
рахунках в установах банків, у тому числі в:	1170	-	-
національній валюті	1175	-	-
іноземній валюті	1176	-	-
інші фінансові активи	1177	-	-
інші фінансові активи	1180	-	-
Усього за розділом II	1195	15 929 251	17 175 368
III. ВІТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1200	30 593	-
БАЛАНС	1300	371 465 095	366 307 102

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ			
Внесений капітал	1400	122 936 685	122 882 358
Капітал у дооцінках	1410	254 841 762	254 841 762
Фінансовий результат	1420	-6 587 354	-11 651 239
Капітал у підприємствах	1430	-	-
Резерви	1440	-	-
Цільове фінансування	1450	-	-
Усього за розділом I	1495	371 191 093	366 072 881
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання:			
за цінними паперами	1500	-	-
за кредитами	1510	-	-
інші довгострокові зобов'язання	1520	6 000	6 000
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1530	-	-
Поточні зобов'язання:			
за платежами до бюджету	1540	38 425	3 978
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	-	49 874
за кредитами	1550	-	-
за одержаними авансами	1555	-	-
за розрахунками з оплати праці	1560	9 734	3 047
за розрахунками із соціального страхування	1565	-	-
за внутрішніми розрахунками	1570	-	-
інші поточні зобов'язання, з них:	1575	-	-
за цінними паперами	1576	-	-
Усього за розділом II	1595	54 159	62 899
III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1600	-	-
IV. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1700	219 843	171 322
БАЛАНС	1800	371 465 095	366 307 102

Керівник (посадова особа)

ЕП ВОВК
МИХАЙЛО
ВОЛОДИМИРОВ
 ІТЧ (підпис)

ВОВК МИХАЙЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ
 (ініціали та прізвище)

Головний бухгалтер (спеціаліст, на якого покладено виконання обов'язків бухгалтерської служби)

ЕП Фурманова
Лідія Олександрівна
 (підпис)

Фурманова Лідія Олександрівна
 (ініціали та прізвище)

Баланс Інституту органічної хімії Національної академії наук України за 2023 рік

Додаток 1

до Національного положення (стандарту)

бухгалтерського обліку в державному секторі

"Подання фінансової звітності"

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Установа/бюджет	ІНСТИТУТ ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ	Дата (рік, місяць, число)	2024	01	01
Територія	ДЕСНЯНСЬКИЙ	за ЄДРПОУ	05417325		
Організаційно-правова форма господарювання	-	за КОАТУУ	8036400000		
Орган державного управління	Національна академія наук України	за КОПФГ	-		
Вид економічної діяльності	Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук	за КОДУ	87614		
Одиниця виміру: грн.		за КВЕД	72.19		
Періодичність: проміжна, річна					

БАЛАНС
на 31 грудня 2023 року

Актив	Код рядка	Форма №1-дс	
		На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Основні засоби:	1000	347 473 725	345 910 035
первісна вартість	1001	745 408 414	750 413 279
знос	1002	397 934 689	404 503 244
Інвестиційна нерухомість:	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	-	-
Нематеріальні активи:	1020	1 042	893
первісна вартість	1021	5 876	5 876
накопичена амортизація	1022	4 834	4 981
Незавершені капітальні інвестиції	1030	-	-
Довгострокові біологічні активи:	1040	-	-
первісна вартість	1041	-	-
накопичена амортизація	1042	-	-
Запаси	1050	1 656 967	1 714 309
Виробництво	1060	-	-
Поточні біологічні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	349 131 734	347 625 239
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, у тому числі:	1110	-	-
цінні папери, крім акцій	1111	-	-
акції та інші форми участі в капіталі	1112	-	-
Поточна дебіторська заборгованість:			
за розрахунками з бюджетом	1120	-	-
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1125	-	-
за наданими кредитами	1130	-	-
за виданими авансами	1135	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1140	3 786	-
за внутрішніми розрахунками	1145	-	-
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	927	-
Поточні фінансові інвестиції	1155	-	-

Грошові кошти та їх еквіваленти, розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:			
національній валюті, у тому числі в:	1160	759 905	507 480
касї	1161	110	110
казначействі	1162	759 795	507 370
установах банків	1163	-	-
дорозі	1164	-	-
іноземній валюті	1165	16 410 750	15 628 123
Кошти бюджетів та інших клієнтів на:			
єдиному казначейському рахунку	1170	-	-
рахунках в установах банків, у тому числі в:	1175	-	-
національній валюті	1176	-	-
іноземній валюті	1177	-	-
Інші фінансові активи	1180	-	-
Усього за розділом II	1195	17 175 368	16 135 603
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1200	-	-
БАЛАНС	1300	366 307 102	363 760 842

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ			
Внесений капітал	1400	122 882 358	127 743 434
Капітал у дооцінках	1410	254 841 762	254 841 762
Фінансовий результат	1420	-11 651 239	-19 027 161
Капітал у підприємствах	1430	-	-
Резерви	1440	-	-
Цільове фінансування	1450	-	-
Усього за розділом I	1495	366 072 881	363 558 035
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання:			
за цінними паперами	1500	-	-
за кредитами	1510	-	-
інші довгострокові зобов'язання	1520	6 000	31 484
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1530	-	-
Поточні зобов'язання:			
за платежами до бюджету	1540	3 978	1
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	49 874	-
за кредитами	1550	-	-
за одержаними авансами	1555	-	-
за розрахунками з оплати праці	1560	3 047	-
за розрахунками із соціального страхування	1565	-	-
за внутрішніми розрахунками	1570	-	-
інші поточні зобов'язання, з них:	1575	-	-
за цінними паперами	1576	-	-
Усього за розділом II	1595	62 899	31 485
III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1600	-	-
IV. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1700	171 322	171 322
БАЛАНС	1800	366 307 102	363 760 842

Керівник (посадова особа)

ЕП **ВОВК**
МИХАЙЛО
ВОЛОДИМИРОВ
ІПЧ (підпис)

ВОВК МИХАЙЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ
(ім'я та прізвище)

Головний бухгалтер (спеціаліст, на якого покладено виконання обов'язків бухгалтерської служби)

ЕП **Фурманова**
Лідія Олександрівна
(підпис)

Фурманова Лідія Олександрівна
(ім'я та прізвище)